

2003

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION

► Innehåll

► Direktörens översikt	4	Verksamhets- berättelse 2003
► Finansinspektionens verksamhetsstrategi	7	
Att främja funktionssäkra marknader och god företagsstyrning hos tillsynsobjekten	7	
Att verka för ökad marknadsinformation och god marknadssed	10	
Att främja regelsystem som bygger på flexibilitet och ansvarighet	12	
► Omvärlden 2003	14	
► Tillsyn	19	
Solvenstillsyn	19	
Marknadstillsyn	21	
Marknadsplatser och -system	23	
Marknaden	25	
► Internationell verksamhet	28	
► Reglering	35	
Informationsskyldighet	35	
Marknadens verksamhet och konkurrensneutralitet	38	
Tillsyn av missbruk	40	
Uppdatering av kapitaltäckningsreglerna	41	
► Verksamhetsutveckling	44	
► Finansinspektionen i korthet	47	
► Bilaga	53	

► Direktörens översikt

Direktörens
översikt

På den internationella finansmarknaden kan 2003 tyvärr karaktäriseras som ett år av marknadsskandaler. För en välfungerande marknadsekonomi är förtroende för finansmarknaderna särskilt viktigt. Detta förtroende har minskat i takt med redovisningsskandalerna. Även om det hade rört sig om brottslig och bedräglig verksamhet som tillsynsmyndigheterna och revisorerna har svårt – eller omöjligt – att upptäcka, har fall som Enron, Skandia och Parmalat gett anledning att begrunda hur säkerhetsmekanismerna i en marknadsekonomi borde förbättras så att sannolikheten och graden av allvaret av liknande fall kunde minskas. Trots sin omfattning har dessa tråkiga händelser i sig inte medfört någon stabilitets- eller systemrisk för det finansiella systemet som helhet. Förtroendet för systemet har dock fått sig en törn, vilket gör systemet ineffektivare och ökar finansieringskostnaderna. Detta i sin tur dämpar tillväxten och den globala ekonomins förmåga att skapa nya arbetstillfällen och höja människornas levnadsstandard.

Det är därför förståeligt att industriländernas beslutsfattare söker metoder att förstärka tillsynen, redovisningen, revisionen och företags- och ägarstyrningen överlag. Risker finns förstås att reglering och lagstiftning drivs för långt, vilket även det hämmar en effektiv marknad. Att finna den rätta balansen är en utmaning.

Globalt och på EU-nivå pågår många viktiga projekt som syftar till att öka funktionssäkerheten i det finansiella systemet. Till de viktigaste hör nya direktiv som bidrar till effektivare värdepappersmarknader, införandet av redovisningsstandarderna IAS/IFRS och utvecklingen av efterlevnadskontrollen av dem, effektivisering av revisionsväsendet, nya bolagsrättsliga initiativ och Baselkommitténs nya kapitaltäckningsregler för banker och värdepappersföretag. Gemensamt för alla dessa är strävan att öka genomlysningen och tillgången till marknadsinformation. Också kvaliteten och tillförlitligheten av informationen måste förbättras.

I Finland var 2003 mindre dramatiskt än i många andra länder. Beklagligt många misstänkta fall av insiderbrott och -förseelser behövde dock utredas också i Finland. Ibland har det känts som om etik och integritet är ord som alltför många personer, även i viktiga befattningar, har glömt innebörden av. Eller inser man ännu inte att det är ett brott att utnyttja insiderinformation?

De viktigaste händelserna för Finansinspektionen 2003 gällde ändå omstruktureringarna av den finska finansmarknaden och utvecklingen av den finansiella lagstiftningen. Den finansiella stabiliteten är inte hotad. Bankerna hade god lönsamhet. Den hårdnande konkurrensen på bolånemarknaden ledde till överhettning, vilket också har speglats i stigande bostadspriser i stora tillväxtcentra. En fortsatt stabil ekonomisk utveckling vore önskvärd, eftersom ökad arbets-

löshet och stigande räntor i värsta fall kan leda till trångmål för många hushåll med bostadslån. För bankerna orsakade bostadslånen inte ens under bankkrisen några större kreditförluster och gör det sannolikt inte heller i framtiden. Men de sociala problemen skulle tillspetsas om ett stort antal familjer blev tvungna att sälja sin bostad och belåningsvärdet av bostaden visade sig vara alltför lågt för att täcka skulden. På bolånemarknaden gäller det alltså för både långivare och låntagare att ta det lugnt.

De finska företagens skuldsättningsgrad har varit rätt låg. Man får hoppas att skattereformen inte i alltför hög grad försvagar företagens finanser. Efterfrågan på företagskrediter för finansiering av investeringar, inte vinstutdelningar, kunde gott öka.

EU:s handlingsplan för finansiella tjänster (FSAP) framskred. Målet med handlingsplanen är att uppnå en gemensam finansmarknad inom EU. Men dit är vägen ännu lång. Marknaden skall byggas upp enligt principen om en gemensam marknad men under nationell tillsyn, dvs. principen om hemlandstillsyn. Frågan är om ett sådant system kan fungera när en gemensam marknad väl uppnåtts. En gemensam marknad förutsätter gemensam tillsyn och gemensamma regler. Detta är syftet med den s.k. Lamfalussy-processen med kommittéer där tillsynsmyndigheterna samarbetar om harmonisering av rutiner och förslag till gemensamma regler och EU-lagstiftning. Inom försäkrings- och banktillsynen håller samarbetsmekanismerna på att ta form. Inom värdepappersområdet har arbetet kommit något längre, och Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR) har redan nått konkreta resultat. Det grundläggande tillsynsproblemet i EU-området har däremot inte lösts. När finansmarknaderna integreras till att omfatta 27 länder (EU + Norge och Island) behövs en avsevärt kraftfullare gemensam tillsyn och regelstruktur där bindande beslut för hela området kan fattas centralt. Ett samarbete baserat på konsensusförfaranden och rekommendationer förslår inte långt, särskilt inte om kriser som kan hota det finansiella systemet uppstår. Risken finns förstas att först en kris tvingar fram en reell översyn av tillsyns- och regelstrukturerna.

Ett konkret exempel på problem med den finansiella integrationen är Nordeas planer på att

slå samman de olika bankerna i koncernen till ett europabolag med säte i Sverige och filialer i flera länder. Många praktiska hinder återstår ännu så planerna blir sannolikt verklighet först i början av 2006. Bra är att bankens juridiska och affärsmässiga struktur närmar sig varandra. Ansvarförhållandena blir därigenom tydligare och verksamheten effektivare.

I Finland har Nordea en marknadsandel på drygt en tredjedel och även i Sverige, Danmark och Norge en betydande andel. I filialmodellen leder principen om hemlandstillsyn till att tillsynsansvaret läggs över på Sverige. Förmodligen tar Sveriges riksbank också över besluten om eventuella nödkrediter. I en krissituation blir det då den svenska staten som fattar beslut om eventuellt kapitalstöd. Ett ytterligare inslag är att insättningsgarantisystemen är nationella. Enligt nuvarande regelverk ligger ansvaret för insättarskyddet i huvudsak på bankens juridiska hemland. Filialiseringen medför att det bli den svenska insättningsgarantin som tillämpas på alla insättare i Nordea. För det svenska insättningsgarantisystemet skulle detta innebära avsevärt meransvar. Samtidigt skulle de medel som Nordea inbetalt till insättningsgarantisystemen i Finland, Danmark och Norge ligga kvar och garantera de andra bankernas inlåning. Klart är att detta är ett sakförhållande som inte tillfredsställer alla parter, vilket kan sätta stopp för den i sig rationella filialiseringssplanen. Fallet Nordea är viktigt med tanke på Europa överlag genom att det bevisar att EU:s nationella system och regelverk inte är uppdaterade om det verkliga målet är en gemensam finansmarknad.

Förordningen om europabolag möjliggör åtminstone i princip att en större alleuropeisk bank lätt kan byta hemland och således också tillsynsmyndighet. Tillsynsmyndigheterna i det mottagande landet har nödvändigtvis inte resurser och inte alltid heller intresse att övervaka bankjättar som har största delen av sin verksamhet förlagd till andra EU-länder eller ännu längre borta. Nya europeiska tillsynsstrukturer behövs. Att bygga upp nya strukturer tar dock år i anspråk så tillsynen av Nordea måste lösas genom nordiskt samarbete.

Det som sagts ovan gäller också börsfusioner. Sedan Stockholmsbörsen och Helsingforsbörsen fått en gemensam ägare - OM HEX AB med

Direktörens
översikt

börsnotering i Sverige - måste överenskommelse nås om tillsynen och gemensamma spelregler fastställas. Knappast begränsas utvecklingen i det här fallet heller till Norden och Baltikum. Även Sampokoncernen utvecklas till ett allt internationellare finanskonglomerat. Koncernen har en betydande bankverksamhet i Finland och de baltiska länderna och håller på att åter växa sig stor inom skadeförsäkringsområdet även i Norge och Sverige efter att ha deklarerat sin avsikt att förvärva en klar majoritet i den svenska försäkringskoncernen If. Samtidigt delar Sampokoncernen ut rekordstora dividender. Dessa åtgärder belastar koncernens kapitaltäckning och finansiella ställning. Finansinspektionen måste därför fortsätta att fördjupa sitt samarbete med Försäkringsinspektionen och tillsynsmyndigheterna i Sverige, Norge och Baltikum för att säkerställa en effektiv tillsyn av Sampogruppen.

Direktörens
översikt

EU:s gemensamma finansmarknad och gemensamma valuta, euron, har lett till att en särskild finansmarknad i ordets egentliga bemärkelse inte längre existerar i Finland. Det skapar ett stort anpassningstryck på tillsyn och reglering. Samarbetet på EU-nivå accentueras. För små

länder, såsom Finland, innebär resursbehovet och kostnaderna för samarbetet en utmaning också i ett annat avseende. I takt med att filialer och gränsöverskridande tjänster ökar sina marknadsandelar kan finansieringsunderlaget för tillsynen luckras upp i en mycket snabbare takt än resursbehovet. Svåra val ligger framför oss. I hur hög grad vill vi att Finland deltar i tillsynen och regleringen av den europeiska finansmarknaden, och vem skall stå för kostnaderna om de aktörer som har sin juridiska hemvist i Finland väsentligt förlorar i betydelse? Att framtiden är full av utmaningar gör arbetet intressant även framöver. Finansinspektionen ser inte ut att ha någon brist på intressanta arbetsuppgifter och utmaningar under de närmaste. Personalen har på ett lovvärt sätt svarat på utmaningarna och kommer säkert att göra det även i fortsättningen.

Helsingfors i februari 2004

► Finansinspektionens verksamhetsstrategi

Den nya lagen om Finansinspektionen som trädde i kraft i juli 2003 gav Finansinspektionen ökad tyngd som myndighet. Finansinspektionen fick nya befogenheter som ger inspektionen bättre möjligheter att effektivt sköta sina lagstadgade uppgifter. Allt detta ställer krav på öppenhet i Finansinspektionens verksamhet och beslutsfattande och ett fungerande förvaltnings- och tillsynssystem.

Målet för Finansinspektionens verksamhet har nu för första gången fastställts i lag. Målet för verksamheten är en stabil finansmarknad och bevarat förtroende för den verksamhet som bedrivs på marknaden. För att uppnå detta söker Finansinspektionen identifiera förändringstrycket och riskerna på finansmarknaden och medverka till utveckling av stabilitets- och förtroendefrämjande marknadsstrukturer och -praxis. Detta förebyggande arbetssätt förutsätter också att inspektionen reagerar snabbt och effektivt på marknadsstörningar.

Finansinspektionen betonar tillsynsobjektens eget ansvar för sin verksamhet och marknadsdisciplin. Dessa kompletteras med förebyggande myndighetstillsyn. I enlighet med sin strategi främjar Finansinspektionen funktionssäkra marknader och god företagsstyrning hos tillsynsobjekten; ökad marknadsinformation och god marknadsredovisning; och ett regelsystem som bygger på flexibilitet och ansvarighet.

ATT FRÄMJA FUNKTIONSSÄKRA MARKNADER OCH GOD FÖRETAGSSTYRNING HOS TILLSYNSOBJEKTEN

Allmän osäkerhet och avvaktan präglade finansmarknaden 2003. Till detta bidrog framför allt Irakkriget, den långsamma eller obefintliga ekonomiska tillväxten i euroområdet och osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen i Förenta staterna. I ett sådant läge är det synnerligen viktigt att kreditinstituten har en riskhanteringsförmåga som klarar av även oväntade förluster.

Tillsynsobjektens riskhanteringsförmåga bedömdes som synnerligen tillfredsställande

Läget för enskilda kreditinstitut i Finland var 2003 stabilt och överraskningslöst. I internationell jämförelse var de finska bankerna mycket kapitalstarka. Samtidigt var kreditförlusterna och de oreglerade fordringarna mycket små. Under nuvarande förhållanden med osäker ekonomisk utveckling förefaller det finansiella systemet i Finland att ha en mycket tillfredsställande förmåga att klara externa störningar.

Finansinspektionen övervakar också att tillsynsobjekten har en tillfredsställande riskhanteringsförmåga i förhållande till sin riskprofil och att deras riskhanteringsystem är adekvata.

Verksamhets-
strategi

RIKTLINJER FÖR TILLSYNYN OCH REGLERINGEN 2004–2006

Vi fokuserar vår verksamhet på en marknadsorienterad tillsyn och främjar

- I. funktionssäkra marknader och god företagsstyrning hos tillsynsobjekten
- II. ökad marknadsinformation och god marknadssed
- III. regelsystem som bygger på flexibilitet och ansvarighet.

I Vi skall främja funktionssäkra marknader och god företagsstyrning hos tillsynsobjekten

- Vi inriktar tillsynen på stabilitetsviktiga och riskkänsliga institutioner och system som också är centrala för en effektiv marknad. Vi medverkar i tillsynssamarbetet inom Norden och EU för en mer samordnad och effektivare tillsyn av finanskonglomerat och gränsöverskridande omstruktureringar.
- Vi övervakar att tillsynsobjekten har en tillfredsställande riskhanteringsförmåga i relation till sitt risktagande och att de lägger upp en systematisk och stabil process för beräkning av sin kapitaltäckning och riskhanteringsförmåga.
- Vi medverkar till att företagsstyrningen hos tillsynsobjekten bygger på sunda, öppna och genomsynliga kontrollprinciper och på åtgärder för att förhindra brottsligt utnyttjande av det finansiella systemet.

II Vi skall verka för ökad marknadsinformation och god marknadssed

- Vi övervakar att våra tillsynsobjekt följer redovisningsregler och andra rekommendationer. Vi övervakar framför allt att tillsynsobjekten offentliggör väsentlig och tillräcklig information om sin verksamhet, sina produkter och sin finansiella ställning enligt internationella rekommendationer och standarder. Som en finländsk instans medverkar vi till utvecklingen av IAS-standarderna och efterlevnadskontrollen av dem.
- Vi verkar för att emittenterna och de noterade bolagen uppfyller sin informationskyldighet konsekvent, punktligt och begripligt.
- Vi medverkar till att våra tillsynsobjekt i sina kundrelationer följer uppförandereglerna enligt lagstiftning, internationella krav och god sed.
- Vi inriktar vår tillsyn på övervakning och utredning av värdepappersmarknadsmisbruk för att öka den förebyggande effekten av tillsynen.
- Vi offentliggör våra tillsynsåtgärder och ställningstaganden för att förbättra marknadens arbetssätt och rättssäkerhet. Vi offentliggör regelbundet information om läget och riskerna i banksystemet och verksamheten på marknaden. Vi tar fram information för att öka allmänhetens möjligheter att själv bedöma innehållet i och riskerna med olika finansiella tjänster.

III Vi skall främja regelsystem som bygger på flexibilitet och ansvarighet

- Vi medverkar till att regleringen förutser förändringarna i marknadsstrukturerna och skapar bättre förutsättningar för tillsynen.
- Vi främjar regelsystem som utgår från principer i stället för detaljerade bestämmelser. Vi kompletterar de bindande reglerna med rekommendationer till uppföranderegler och tillämpningsråd.
- Vi utvecklar klara, förhandsgivna principer och bedömningskriterier för hur vi skall utöva våra befogenheter.
- Vi utövar inflytande på EU:s regelsystem för att få till stånd välfungerande och effektiva godkännande- och genomförandemekanismer.

Strategier för stödfunktionerna

- Vi effektiviserar våra arbetssätt och ledningsmetoder och vidareutvecklar vår organisation för att kunna sköta våra uppgifter enligt omvärldskraven med nuvarande personalnivå.
- Vi fördjupar vår kompetens särskilt med tanke på de nya kapitaltäckningsreglerna och IAS-standarderna och ökar vårt marknads- och produktkunnande.
- Vi utvecklar våra kommunikationssystem så att den aktuella information som tas fram av Finansinspektionen, och som skall offentliggöras, snabbt och lätt blir tillgänglig för våra intressegrupper.
- Inom dataadministrationen utvecklar vi den elektroniska kommunikationen och informationstjänsterna för att effektivisera vår tillsyn och tillsynsobjektens kommunikation med oss.

Finansinspektionens bedömning var att tillsynsobjektens riskhanteringssystem 2003 var tillfredsställande. System för analys och hantering av operativa risker är hos tillsynsobjekten under utveckling och står också i fokus under åren framöver.

Tillsynen inriktades på de viktigaste och mest risk känsliga instituten och systemen

Under 2003 fäste Finansinspektionen särskild vikt vid att tillsynsobjekten identifierar riskerna på marknaden och utför konsekvensanalyser. Konkurrenten på bolånemarknaden, minskade räntemarginaler och några bankers sänkta krav på säkerheter har hos tillsynsmyndigheten väckt oro för att prissättningen av riskerna inte är riktig. Hittills har bostadslånen dock inte orsakat kreditförluster.

Digitaliseringen av betalningar och tjänster samt spridningsverkan av störningar ställer stora krav på funktionssäkerheten och störningshanteringen i informations- och betalningssystemen. Finansinspektionen har regelbundet inspekterat de största tillsynsobjektens betalningssystem och kontinuitetsplaner för verksamheten. Systemens funktionssäkerhet har satts på prov genom onormala elavbrott och datavirus, som också har avslöjat brister i systemen. De har dock inte orsakat användarna av tjänsterna någon ekonomisk skada.

Hård konkurrens har tvingat kreditinstituten att rationalisera sin verksamhet, vilket lett till att onödiga förgreningar skalats av och centraliserats. Många olika moment av tjänsteproduktionen har lagts ut i kostnadseffektivitetens namn. Utlagd verksamhet är dock förenad med nya risker, t.ex. tjänsteproducenternas funktionssäkerhet, avtalsgiltighet och ansvaret mot kunden. Om utläggningen av verksamhet ökar mycket i omfattning ställer det extra krav på att tillsynsobjekten inser riskerna med utläggning och lär sig hantera dem.

Företagsstyrningen ett centralt tillsynsområde

Företagsstyrningen avgör i hög grad hur organisationen fås att fungera enligt fastställda mål och arbetsätt. Bristande internkontroll och oklar

ansvarsfördelning är även internationellt en av de vanligaste orsakerna till problem för kreditinstituten.

Från platsbesöken har Finansinspektionen den uppfattningen att den interna kontrollen och riskhanteringen hos tillsynsobjekten för närvarande fungerar rätt väl. I framtiden kommer Finansinspektionen att särskilt ge akt också på företagsstyrningen och de olika förvaltningsorganens roller.

Till de prioriterade områdena för tillsynen har redan i flera år hört utvärdering av tillsynsobjektens interna kontroll, riskhanteringen på företagsnivå och den interna revisionen. Den standard om intern kontroll och riskhantering som Finansinspektionen gav ut sommaren 2003 systematiserar och strukturerar upp denna utvärdering.

Gränsöverskridande branschglidning lyfter fram kommande utmaningar för tillsynen

EU har som mål att främja uppkomsten av en gemensam finansmarknad¹. Gränsöverskridande företagsstrukturer främjas, och från och med hösten 2004 blir det till exempel möjligt att bilda aktieföretag i europabolagsform.

Finansinspektionen har i olika sammanhang såväl i Finland som ute i Europa lyft fram de krav som nya företagsstrukturer såsom europabolag ställer på reglering och tillsyn. Det första beslutet om ombildning till europabolag har fattats av Nordea, som bland annat planerar att flytta moderbolaget för bankkoncernen till Sverige och fortsätta att driva verksamheten i de övriga nordiska länderna via filialer. Detta påverkar avsevärt arbetsfördelningen mellan de nordiska tillsynsmyndigheterna och blir en utmaning inom EU där principen om hemlandstillsyn då sätts på prov. Myndigheterna blir också tvungna att ta ställning till om de nationellt förankrade insättningsgarantisystemen kommer att kunna möta kraven från bolag med genuin verksamhet på Europaanivå.

På det nordiska planet utarbetas som bäst ett förslag till en modell för den praktiska tillsynen av

Verksamhetsstrategi

¹ Detta mål främjas bl.a. av handlingsplanerna för finansiella tjänster (Financial Services Action Plan) och bolagsrätt och företagsstyrning (Action Plan on Company Law and Corporate Governance), inklusive strategierna för finansiell rapportering och lagstadgad revision.

Nordea. Europeiska centralbanken har på initiativ av de nordiska länderna för sin del utrett problemet med insättningsgarantisystemet. Finansinspektionen söker en lösning på tillsynen av Nordea som säkerställer att Finansinspektionen får den information och de påverkningsmöjligheter som behövs med hänsyn till finansmarknadens stabilitet.

En annan viktig gränsöverskridande strukturaffär som ur tillsynsperspektiv också är en utmaning är samgåendet av Helsingfors- och Stockholmsbörserna under gemensamt ägande. Börserna har sedan förhösten 2003 ägts av det börsnoterade svenska holdingbolaget OM HEX. Finansinspektionen har med den svenska tillsynsmyndigheten diskuterat uppläggningsen av tillsynen över gruppen. Målet är att säkerställa att bägge ländernas tillsynsmyndigheter får den information de behöver också från börsens holdingbolag.

ATT VERKA FÖR ÖKAD MARKNADSFÖRSTÅELSE OCH GOD MARKNADSSSED

Finansinspektionen verkar för ökad marknadsinformation och god marknadssed. Som särskilt viktigt ser Finansinspektionen det att tilltron till den finansiella informationen upprätthålls i Finland. Därför är det viktigt att reglerna för utformning av den finansiella informationen är tydliga och har hög kvalitet. Angeläget är också att ledningen för emittentföretagen förbinder sig att följa reglerna och att tillsynsmyndigheten har effektiva metoder att ingripa om reglerna inte följs.

Under 2003 deltog Finansinspektionen i många lagstiftningsprojekt inom EU om harmonisering av informationsskyldigheten för emittenter och tjänsteleverantörer. Harmoniseringen syftade också till att garantera ett likvärdigt investerar-skydd för gränsöverskridande tjänster och värdepapper samt höja effektiviteten på marknaden genom ökad jämförbarhet mellan företagen. Sådana projekt var t.ex. harmoniseringen av informationskraven för börsprospekt, förberedelserna för införandet av IAS/IFRS-standarder och specifikationen av innehållet i förenklade prospekt. Också Europeiska värdepapperstillsynskommittén (Committee of European Securities

Regulators, CESR) blev klar med sin rekommendation om hur noterade bolag bör informera om övergången till internationella redovisningsstandarder före 2005.

I tillsynen av informationsskyldigheten har Finansinspektionen som primärt mål att säkerställa att investerarna får tillgång till väsentlig och tillräcklig information för att kunna bilda sig en välgrundad uppfattning om värdepapperen och emittenterna. Under 2003 undersökte Finansinspektionen hur de noterade bolagen hade uppfyllt sin informationsskyldighet i delårsrapporterna. Intrycket var att informationsskyldigheten i stort sett hade uppfyllts väl. Tydliga brister fanns dock i motiveringarna till framtidsutsikterna och analysen av riskerna i verksamheten. De noterade bolagens rekommendation om företagsstyrning (corporate governance) är också ägnad att förbättra genomlysningen av företagen, harmonisera informationen till investerarna och förbättra informationsgången.

Finansinspektionen har för sin del bidragit till att öka investerarnas kunskap om riskerna med finansiella tjänster genom att medverka i olika evenemang för investerare och genom att ge ut information i nyhetsbrevet *Rahoitustarkastus tiedottaa* på sin webbplats. Målet är att under 2004 lägga upp täckande och användarvänliga informationssidor för såväl bankkunder som privatinvesterarare.

Jämförbar, tillförlitlig och genomsynlig finansiell information är en förutsättning för välgrundade investeringsbeslut

Den finansiella informationen enligt internationella redovisningsstandarder är främst avsedd att tjäna som beslutsunderlag för investerarna. Jämförbarhet, tillförlitlighet och genomsynlighet är förutsättningar för att investerarna skall kunna fatta välgrundade beslut när de köper värdepapper som getts ut av företag i olika länder.

Finansinspektionen följer förberedelserna för övergången till internationella redovisningsstandarder (IAS/IFRS) i noterade företag, som från och med räkenskapsåret 2005 måste upprätta sina årsredovisningar enligt dessa standarder.

Också tillsynen av IAS-redovisningen håller på att organiseras upp i Finland. Handels- och

Figur 1.
Effektivt system för genomförande av redovisningsstandarder

Källa: Finansinspektionen.

industriministeriets s.k. IAS-tillsynsgrupp föreslog våren 2003 Finansinspektionen till denna uppgift. Enligt förslaget skulle Finansinspektionen dock också kunna inhämta synpunkter från bokföringsnämnden i olika aktuella frågor. Arbetsgruppens förslag utvidgar tillsynen av de noterade bolagens nuvarande informationsskyldighet att omfatta också tillsynen av deras redovisning. Finansinspektionen svarar redan nu för tillsynen av redovisningen i de företag som står under inspektionens tillsyn. Arbetet med lagstiftningen om denna tillsyn inleddes i början av 2004.

Införande och efterlevnadskontroll av internationella redovisningsstandarder är ett led i Europeiska kommissionens handlingsplan för finansiella tjänster (Financial Services Action Plan, FSAP), som syftar till att skapa en effektiv och konkurrenskraftig kapitalmarknad i Europa. Ett effektivt genomförandesystem omfattar inte bara högkvalitativa redovisningsregler och myndighetstillsyn av att de följs utan också lagstadgad revision och vägledning om tillämpningen (figur 1).

Klandervärt beteende föranledde aktiva ingripanden

Kundernas förtroende för marknaden främjas av att tjänsteleverantörerna följer sunda uppföranderegler.

Finansinspektionen ingrep i klandervärt beteende hos tillsynsobjekten både direkt genom

inspektioner och genom medverkan i arbetet vid Bankbranschens Kundrådgivning och Värdepappersnämnden. Bristerna var inte allvarliga och gällde främst dokumentationen av uppfylld utrednings- och informationsskyldighet samt internkontrollen och riskhanteringen i värdepappersföretag. Det som däremot oroade Finansinspektionen var att tjänster tillhandahölls alltmer utan behörigt tillstånd. I de aktuella fallen kontaktade Finansinspektionen tillsynsmyndigheten i tjänsteleverantörens hemland och infordrade också en förklaring av tjänsteleverantören.

Värdepappersnämnden kan anses ha en viktig styrande inverkan på tjänsteleverantörernas uppförande. Nämnden har funnits till i drygt ett år och har under den tiden gett nästan 50 beslutrekommendationer.

Konkurrensneutralitet ett viktigt utvecklingsobjekt

En representant för Finansinspektionen deltog i den s.k. Siva-arbetsgruppen som syftade till att främja konkurrensneutraliteten mellan tjänsteleverantörerna över branschgränserna (se s. 38). Finansinspektionen hade som utgångspunkt att främja konkurrensneutraliteten och ett investerarskydd som är fristående från tjänsteleverantören. Finansinspektionen menar att alla tjänsteleverantörer bör ha likvärdig informationsskyldighet gentemot kunderna. Inte bara livförsäkrings-

Verksamhetsstrategi

De internationella redovisningsstandarderna betonar ledningens ansvar för den information som tas fram för investerarna

Införandet av internationella redovisningsstandarder (IAS/IFRS) är ett led i Europeiska kommissionens handlingsplan för finansiella tjänster som syftar till att skapa en konkurrenskraftig, effektiv och öppen kapitalmarknad i Europa senast 2005. En viktig förutsättning för att målet skall uppnås är att företagens årsredovisningar upprättas enligt högkvalitativa redovisningsregler och att regelefterlevnaden övervakas.

IAS-/IFRS-standarderna betonar företagsledningens ansvar för den information som tas fram för investerarna. Ledningen är redovisningsskyldig till investerarna, som med stöd av den information de fått fattar beslut om sitt aktieinnehav och om företagets ledning. Ökad tonvikt på ledningsansvaret förväntas förbättra företagsstyrningssystemen och kvaliteten på marknadsinformationen.

Verksamhetsstrategi

bolagen utan också bankerna, fondbolagen och värdepappersföretagen bör ha möjlighet att tillhandahålla produkter för långtidssparande med skatteincitament. På motsvarande sätt bör spararna, med likvärdiga skatteincitament, kunna flytta sitt långsiktiga pensionssparande mellan livförsäkringar, bankkonton, fondandelar och andra värdepapper och vid behov byta tjänsteverantör.

En trovärdig utredning av marknadsmissbruk förutsätter rätt till information och förhör

Direktivet om marknadsmissbruk håller som bäst på att införlivas i finsk lagstiftning. Finansinspektionen ser det som viktigt i det här sammanhanget att myndigheterna får sådan rätt till information och förhör att tillsyns- och utredningsarbetet kan utföras på ett trovärdigt sätt. Vid utredningar bör Finansinspektionen kunna samla bevis i tillräcklig omfattning och undersökningarna bör kunna slutföras inom rimlig tid så att de har en förebyggande effekt.

I likhet med åren innan undersökte Finansinspektionen aktivt fall av marknadsmissbruk. Särskilt oroväckande har varit att Finansinspektionen tvingats till omfattande undersökningar av misstänkt missbruk av insiderinformation i samband med nästan alla offentliga köpeanbud.

ATT FRÄMJA REGELSYSTEM SOM BYGGER PÅ FLEXIBILITET OCH ANSVARIGHET

Rättssäkerhet, förutsägbarhet och genomlysning är utgångspunkter för regleringen

För tillsynsobjekten är det viktigt att på förhand veta vad Finansinspektionen förväntar sig av en sund och försiktig verksamhet och på vilka grunder inspektionen fattar sina beslut. I sin egen regelgivning betonar Finansinspektionen därför förutsägbarhet, genomlysning och följdriktighet, som alla för sin del förbättrar rättssäkerheten för tillsynsobjekten. I den pågående revideringen av föreskriftssamlingen vinnlägger Finansinspektionen sig särskilt om en klar normgivning och riktlinjer som är baserade på samma principer som den internationella lagstiftningen och EU:s regelverk. I den nya föreskriftssamlingen dras riktlinjer upp för företagsstyrning och gränserna för tillåten verksamhet, uppförandereglerorna förtydligas, principerna för informationsgivning ses över och jämförbarheten mellan årsredovisningar från s.k. IAS-banker och icke-IAS-banker förbättras. Genom kapitaltäckningsreglerna påverkas tillsynsobjektens processer för bedömning av risktagandet i förhållande till riskhanteringsförmågan. Fokus sätts på välfungerande riskhantering och upplåningsstrategi.

Finansinspektionen ser också till att de egna besluten motiveras öppet och är konsekventa. Kontinuerliga dialoger och samråd förs med marknadsaktörerna i utvecklingen och tolkningen av regelverken. Finansinspektionen har också börjat ge ut s.k. återkopplingsmeddelanden (feedback statements) med redogörelser för hur remissyttranden beaktats vid regelrevideringen.

Principerna för befogenhetsutövningen måste vara entydiga

Genom den nya lagen om Finansinspektionen som trädde i kraft den 1 juli 2003 fick Finansinspektionen nya tillsynsbefogenheter, bl.a. rätt att tilldela offentliga anmärkningar eller varningar och rätt att avstänga styrelsemedlemmar eller verkställande direktörer från tjänst. Vidare fick Finansinspektionen rätt att bevilja och återkalla verksamhetstillstånd för kreditinstitut, värdepappersföretag och pantlåneinrättningar.

Finansinspektionen har arbetat med att ta fram principer för den nya befogenhetsutövningen och upprätta systematiska tillstånds- och sanktionsprocesser. För Finansinspektionen är det viktigt att befogenheterna utövas med respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Finansinspektionen medverkar för sin del till det nationella genomförandet av EU-lagstiftning

För Europeiska unionen håller ett nytt konstitutionellt fördrag (konstitution för Europa) på att upprättas. Fördraget syftar bland annat till att förenkla unionslagstiftningen och avgränsa den lagstiftande makten från den verkställande. Inom nätverket för europeiska tillsynsmyndigheter verkar Finansinspektionen för sin del för att den nationella tillämpningen av verkställighetslagstiftning enligt EU:s nya konstitution blir funktionell.

Finansinspektionen har aktivt bidragit till arbetet med de nya kapitaltäckningsreglerna och de nya direktiven för värdepappersmarknaden. Inspektionen har för egen del medverkat till att utveckla ett system för genomförande av EU:s bestämmelser om kommittéförfarande i enlighet med den s.k. Lamfalussyprocessen (se s. 30).

Verksamhetsstrategi

► Omvärlden 2003

Omvärlden
2003

Ett flertal osäkerhetsfaktorer, däribland Irakkriget och sarsepidemin, kastade under första hälften av 2003 en skugga över den globala utvecklingen. Under förhösten tog den ekonomiska tillväxten åter fart främst tack vare de förbättrade konjunkturutsikterna i Förenta staterna. I slutet av året stimulerades tillväxten också av ljusare utsikter för de asiatiska länderna, särskilt Kina och Indien. Av största vikt för den finansiella sektorn är fortsatt tillväxt i Förenta staterna, även om den alltjämt är förenad med risker.

Förenta staternas ekonomi växte, men osäkerheten om fortsatt tillväxt fanns kvar

Förenta staternas tillväxt accelererade klart mot slutet av 2003. Tillväxten var konsumtionsinriktad, framför allt på grund av låga räntor och ökad köpkraft till följd av skattelättnader. Också uppgången i aktiekurserna ökade konsumenternas framtidstro och stärkte konsumtionsefterfrågan. Industriproduktionen växte från och med juni och de viktigaste indexen som mäter industrins förtroende steg klart under andra halvåret.

Företagens investeringsbenägenhet var trots den begynnande tillväxten fortfarande minimal i Förenta staterna, vilket främst berodde på lågt kapacitetsutnyttjande. Investeringarna i informations- och kommunikationsteknik ökade, medan

investeringarna i maskiner och inventarier lät vänta på sig. Också bostadsbyggandet ökade. Förenta staternas konkurrenskraft var fortsatt god: dollarn försvagades, produktivitetsökningen tilltog och enhetsarbetskostnaderna minskade. Men detta ökade inte nämnvärt Förenta staternas export.

De största hoten mot fortsatt ekonomisk tillväxt i Förenta staterna utgörs av de stora underskotten i utrikeshandeln och statsfinanserna och sysselsättningsutvecklingen. Antalet lediga jobb ökade mot slutet av året och arbetslösheten började långsamt minska. Underskotten i utrikeshandeln och statsfinanserna fördjupades under året, vilket försvagade dollarn och pressade upp räntenivån.

Fortsatt trög tillväxt i euroområdet

Tillväxten i euroområdet var svag under första hälften av 2003. Små tecken på uppsving kunde skönjas under andra halvåret. Den måttfulla ekonomiska tillväxten återspeglades i indikatorer baserade på konsument- och företagsenkäter. Men konsumenternas förtroende ökade inte särskilt mycket och indikatorvärdena var fortfarande låga. I näringslivets indikatorer syntes ökningen däremot klarare, och aktiekurserna gick upp mot slutet av året.

Den privata konsumtionen ökade en aning mot slutet av året jämfört med året innan. Den

privata konsumtionen har stor betydelse för den ekonomiska tillväxten eftersom den står för närmare 60 % av bruttonationalprodukten i euroområdet. Arbetslösheten var 2003 knappt 9 % i euroområdet.

Finlands ekonomi utvecklades i takt med den internationella ekonomin

Finlands BNP-tillväxt var som väntat något lam i början av året, då den svaga internationella konjunkturutvecklingen drog ned exporten och minskade investeringarna. Under årets andra hälft accelererade tillväxten något. Exportpriserna sjönk klart under 2003 och exporten var fortsatt svag. Också företagen investerade försiktigt, i första hand för att upprätthålla produktionen och inte för att höja kapaciteten.

Trots att den ekonomiska tillväxten blev snabbare mot slutet av året minskade sysselsättningen en aning. Arbetslösheten ökade ändå inte, eftersom arbetskraft sökte sig ut från arbetsmarknaden bl.a. för att studera. I den privata sektorn begränsades efterfrågan på arbetskraft av svag avsättning på produkter och kraftigare höjning än väntat av reallönerna. Arbetskraftsutbudet var i stort sett oförändrat.

Hushållen fortsatte att vara optimistiska om sin egen ekonomi, vilket gynnade den privata konsumtionen. Efterfrågan på bostäder var fortsatt livlig på grund av låg räntenivå, stabil inkomstutveckling och bankernas ökade konkurrens med låneräntor. Bostadsprishöjningen var inte fullt lika snabb som 2002. Hushållens skuldsättning ökade en aning 2003.

Industriproduktionen ökade knappast alls, vilket främst berodde på exportproblemen. Elektronikindustrins produktion varierade fortfarande kraftigt, vilket fick industriproduktions-siffrorna att fluktuera. Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbunds konjunkturbarometer pekade på en svag förbättring av konjunkturbilden under hösten, men det fanns stora skillnader mellan branscherna.

Företagens upplåning ökade markant 2003, men deras skuldsättning var fortfarande betydligt lägre än i början av 1990-talet. Enligt den bankbarometer som Bankföreningen i Finland ger ut räknar bankerna med att företagskrediterna ökar ytterligare under den närmaste tiden. Antalet

konkurser minskade med 4,2 % i januari-november 2003 jämfört med motsvarande period året innan.

De långa penningmarknadsräntorna steg under andra halvåret

Utvecklingen av penningmarknadsräntorna var heterogen 2003. De korta penningmarknadsräntorna var ännu under första halvåret högre än de långa räntorna. Ända in i juni sjönk både de långa och de korta penningmarknadsräntorna i jämn takt. Tack vare gynnsamma konjunkturutsikter slutade de sjunka under andra halvåret. De korta penningmarknadsräntorna var så gott som oförändrade under resten av året, medan de långa penningmarknadsräntorna vände uppåt. Avkastningskurvan för penningmarknadsräntorna blev positiv i augusti. Vid årets slut låg 12 månaders euribor på 2,305 % och 3 månaders euribor på 2,124 %.

Efter att inflationstrycket hade lättat sänkte Europeiska centralbanken styrräntan två gånger under 2003. I början av mars sänktes styrräntan med 0,25 procentenheter till 2,50 % och i juni med 0,50 procentenheter. Därefter var styrräntan oförändrad, dvs. 2,00 %, under resten av året.

Obligationsräntorna steg både i euroområdet och i Förenta staterna

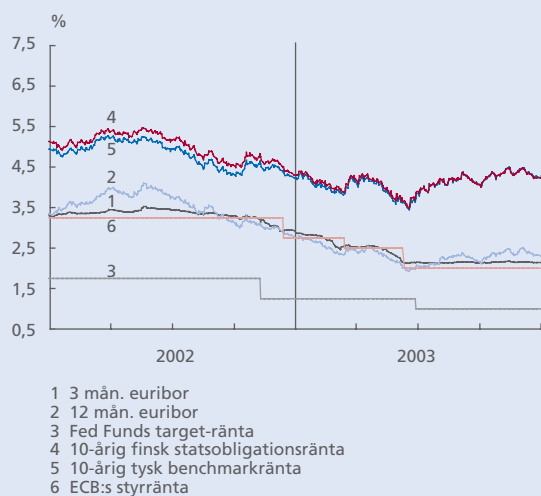
Ränteutvecklingen för långfristiga obligationslån var tudelad både i euroområdet och i Förenta staterna. Under början av året sjönk räntorna på 10-åriga obligationslån med undantag av en kort uppgång i mars-april. Från juni gick de långa räntorna upp som en följd av att den globala ekonomin visade tecken på uppsving. Tysklands 10-åriga statsobligationsränta, som används som referensränta för euroområdet, låg vid utgången av 2003 på 4,29 % och motsvarande amerikanska ränta på 4,25 % (figur 2).

Euron stärktes klart mot dollarn under sista kvartalet

Under 2003 stärktes euron betydligt, dvs. med drygt 20 % mot dollarn. Till detta bidrog nervositeten på marknaden på grund av de svällande underskotten i Förenta staternas statsfinanser och

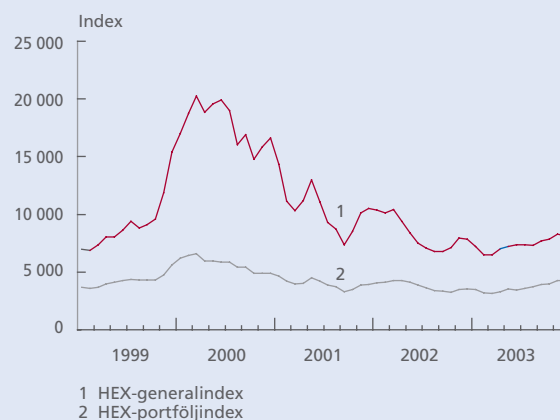
Omvärlden
2003

Figur 2.
Ränteutveckling på finansmarknaden
2002–2003

Källa: Finansinspektionen.

Figur 3.
Aktiemarknadsavkastning 1999–2003

Källa: Helsingfors Börs.

Omvärlden
2003

utrikeshandel. Den starka euron försvagade konkurrenskraften för företagen i euroområdet jämfört med de amerikanska företagen. Detta avspeglades främst som svag export. Särskilt mot slutet av året stärktes euron också mot yenen trots att konjunkturutsikterna för Japan var gynnsamma. Eurons kurs mot dollarn uppgick vid årets slut till 1,2630 och mot yenen till 135,05.

Aktiekurserna slutade sjunka, men omsättningen försvagades

Förväntningarna om ett uppsving vände aktiekurserna uppåt på Helsingforsbörsen efter tre år av nedgång. HEX-generalindex steg under året med knappt 5 %. Uppgången var måttfullare än på världens övriga börser, eftersom den bromsades upp av kursfallet på Nokiaaktien. HEX-portföljindex, där vikten av en enskild aktie kan vara högst 10 %, steg under året med 16 % (figur 3). Marknadsvärdet av börsnoterade aktier steg under året till 158 miljarder euro (från 151 miljarder euro 2002).

Nästan alla branschindex gick upp under året. Kommunikation och förlagsverksamhet steg kraftigast, dvs. med närmare 70 %. Bank och finans gick upp med 20 %. Däremot sjönk branschindexet för telekommunikation och elektronik några procent.

Trots uppgången under andra halvåret försvagades omsättningen på Helsingforsbörsen

med en dryg femtedel till 146 miljarder euro (från 189 miljarder euro) (figur 4). Antalet omsatta aktier minskade med knappt 10 %, men den ökade omsättningen av warranter höll den totala omsättningen antalsmässigt på nästan samma nivå som året innan. Antalet omsatta derivatkontrakt ökade en aning under året. Omsättningen av finländska standardiserade derivat på EUREX minskade däremot med en tredjedel.

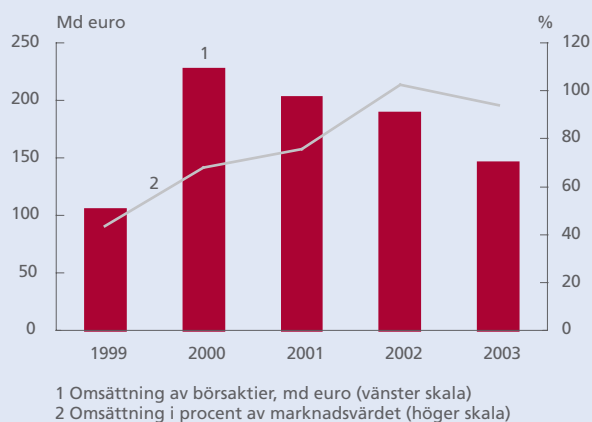
Vid utgången av 2003 hade Helsingforsbörsen 44 förmedlare (43), varav 28 (26) var fjärrmedlemmar. Fjärrmedlemmarna svarade för en allt större del av aktiehandeln vid Helsingforsbörsen. De stod 2003 redan för över hälften av den totala omsättningen vid HEX. Bankerna och bankkoncernernas värdepappersföretag stod vid årets slut för sammanlagt 20 % av aktieförmedlingen, vilket var ett par procentenheter mer än året innan.

Antalet börsbolag minskade ytterligare och uppgick vid årets slut till 145 (2002 var de 149). På grund av strukturaffärer avregistrerades fem bolag och ett nytt bolag inregistrerades. Ett nytt fenomen i samband med strukturaffärerna var konkurrerande offentliga köpebud, som gavs på två bolag.

Fortsatt lugnt på primärmarknaden

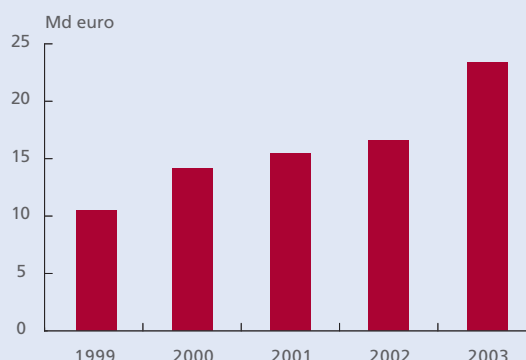
Antalet börsintroduktioner och aktieemissioner var 2003 begränsat på grund av bristande tilltro till marknadsefterfrågan. Antalet emissioner

Figur 4.
Akteomsättning vid Helsingforsbörsen
1999–2003

Källa: Helsingfors Börs.

Figur 5.
Placeringsfondernas kapital
1999–2003

Källa: Finansinspektionen.

riktade till allmänheten minskade ytterligare. Aktier bjöds ut främst till gamla aktieägare eller som vederlag vid strukturaffärer. Från allmänheten skaffades finansiering främst genom masskuldebrevslån. Räknet i antal emitterade staten klart flest masskuldebrevslån. Finansinstituten var en annan betydande emittentgrupp. Däremot var företagets utbud av masskuldebrevslån obetydligt.

Fondsparandet fortsatte att växa

Placeringsfondernas kapital växte under året med 40 % till 23,3 miljarder euro (figur 5). Skillnaden mellan de tillgångar som flöt in till placeringsfonderna vid teckning och de tillgångar som strömmade ut vid inlösen ökade klart från föregående år, och största delen av kapitalökningen berodde på nyteckningar. Korträntefonderna bibehöll sin popularitet på grund av det osäkra marknadsläget i början av året, men på hösten vände strömmen och nyteckningar flödade alltmer till aktiefonderna.

Framtidsutsikterna för tillsynsobjekten var gynnsamma

De finländska bankerna klarade väl av perioden med långsam tillväxt. Banksektorns lönsamhet var fortsatt god och dess kapitaltäckning stark. Trots

konjunkturedgången var bankernas kreditförluster fortfarande mycket små. Den låga räntenivån underlättade återbetalningen av lån men tärde på bankernas finansnetton. Bankernas aktieportföljer är numera rätt anspråkslösa, men aktiekursfluktuationerna påverkar finanskonglomeraten via livförsäkringsbolagens aktieinnehav. Uppgången i aktiekurserna 2003 förbättrade därför finanskonglomeratens lönsamhet. Alla värdepappersföretag har däremot ännu inte hunnit återhämta sig från det svåra marknadsläget. Branschen har fortfarande svårigheter, men i takt med att marknaden återhämtar sig förbättras situationen.

Tillsynsobjektens omvärld ser vid början av 2004 ljusare ut än ett år tidigare. Både Förenta staternas och euroområdet har visat tecken på uppsving. Finlands ekonomi är också tillväxtorienterad. Aktiekursuppgången stöder uppfattningen om att konjunkturen håller på att svänga uppåt. Den finansiella sektorn gynnas självfallet av ett ekonomiskt uppsving eftersom kundernas skuldbetalningsförmåga förbättras och efterfrågan på finansiella tjänster ökar under högkonjunktur. Framtidsutsikterna för tillsynsobjekten kan anses vara gynnsamma om ekonomin utvecklas enligt förväntningarna.

Enligt Europeiska centralbanken har bankerna i EU-området generellt sett en god lönsamhet. Den viktigaste tillväxtfaktorn för bankernas lönsamhet framöver är en konjunkturuppgång. Ökar den ekonomiska aktiviteten gradvis som väntat

Omvärlden
2003

förbättrar det också läget för EU-områdets banksektor. Om kostnadsbesparingarna dessutom fortsätter stärker det banksektorns stabilitet på medellång och lång sikt. Under de två senaste åren har strukturella reformer genomförts i euroområdet och särskilt i det tyska banksystemet. Bankerna har minskat antalet kontor och anställda, vilket klart förbättrat deras kostnadseffektivitet.

En långsammare ekonomisk tillväxt än väntat skulle påverka de viktiga intäktskällorna för bankernas retailverksamhet. Bankernas kreditportföljer anses inte för närvarande vara särskilt problematiska i euroområdet, men kreditgivningen till vissa branscher och de snabbt ökade bostadskrediterna i några länder anses ändå medföra risker.

► Tillsyn

Finansinspektionen har som mål att identifiera förändringstrycket och riskerna på finansmarknaden och medverka till en utveckling av stabilitets- och förtroendefrämjande marknadsstrukturer och -praxis.

Finansinspektionen vill medverka till en förbättrad företagsstyrning och framför allt till välfungerande kontroll- och riskhanterings-system. Syftet med myndighetstillsynen är att säkerställa att företagen under tillsyn har en kompetent ledning och att deras verksamhetsprinciper och affärspraxis är etiskt och yrkesmässigt högtstående.

SOLVENSTILLSYN

Finansinspektionen fokuserade sin solvenstillsyn särskilt på tillsynsobjekt som är av stor betydelse för den finansiella stabiliteten. De viktigaste riskområdena fastställdes utifrån de kapitaltäckningsregler som håller på att ses över i Baselkommittén för banktillsyn och inom EU. Riskområdena är kreditrisker, marknadsrisker, likviditetsrisker och operativa risker. Riskbedömningen utvidgades till att allt tydligare omfatta även tillsynsobjektens styr- och kontrollfunktioner, såsom ledning, organisation och intern kontroll. Vid platsbesöken började Finansinspektionen undersöka hur tillsynsobjekten utvecklar sina kapitalbedömningsprocesser (Capital Adequacy Assessment Process, CAAP),

som är av central betydelse i det föreslagna regelverket för kapitaltäckningstillsynen.

Bankernas och kreditinstitutens finansiella ställning och risker övervakades och analyserades regelbundet utgående från tillsynsobjektens inrapportering. Inspektionerna av de största tillsynsobjekten fokuserades på bl.a. ledning, uppbyggnad av intern kontroll och riskhantering, kreditrisker, marknadsrisker och kontinuitetsplanering av verksamheten. Inspektionen av de operativa riskerna började tas in som ett led i inspektionen av alla riskområden och funktioner. Under platsbesöken undersöktes också hur bankerna förberedde sig på införandet av de internationella redovisningsstandarderna (IAS/IFRS).

I tillsynen av sparbankerna utnyttjades den tillsynsinformation som lämnats av Sparbanksinspektionen. I tillsynen av lokalandelsbankerna användes inte bara den information som Finansinspektionen själv samlade in utan också lokalandelsbanksgruppens egna tillsynsobservationer. Regelbundna diskussioner mellan Finansinspektionen och tillsynsobjektens ledning började föras om tillsynsobjektens strategier. Den nya praxisen gör det också lättare för Finansinspektionen att kommunicera sina tillsynsmål till tillsynsobjekten.

Tillsyn

Små räntemarginaler belastade bankernas lönsamhet

Bankernas utlåning ökade kraftigt till följd av den låga räntenivån. Bland annat ökade bostadslånen med cirka 14 % från föregående år. Den hårda konkurrensen om kunderna höll lånemarginalerna nere. Den ökade utlåningen förbättrade därför inte bankernas lönsamhet, som i stort sett låg kvar på 2002 års nivå.

Inga stora oväntade kreditförluster uppstod och återvinningarna på tidigare kreditförluster var större än de nya kreditförluster som redovisades. Under tillsynen noterades emellertid att bankerna i konkurrensen om kunderna tidvis hade sänkt kraven på säkerhet för lånen. Finansinspektionen bedömde detta som en ökad risk för kreditförluster och ett hot mot bankernas lönsamhet på lång sikt. Under platsbesöken påtalades bl.a. situationer där bankernas interna säkerhetsanvisningar inte var tillfredsställande med tanke på marknadssituationen.

Banksektorns relativa ränterisk låg under hela året i genomsnitt på samma nivå som vid slutet av föregående år. Bankerna kunde finansiera den snabba kreditexpansionen bara delvis med inlåning, medan en del finansierades bl.a. genom bankcertifikat. Trots att detta inte orsakade bankerna några likviditetsproblem såg Finansinspektionen sig under sina platsbesök tvungen att ge akt på att den interna kontrollen av likviditetsrisken var tillräckligt väl organiserad i bankerna.

Största delen av värdepappersföretagens intäkter var provisionsintäkter, vars utveckling påverkades av omsättningen och kursutvecklingen på värdepappersmarknaden. Intäkterna låg i genomsnitt på föregående års nivå men varierade betydligt företagen emellan. Finansinspektionen följde extra noga ställningen i de värdepappersföretag som hade den svagaste lönsamheten, så att lönsamhetens inverkan på kapitaltäckningen kunde förutsägas redan på ett tidigt stadium.

Bankernas riskhanteringsförmåga fortsatt tillfredsställande

Finansinspektionen övervakar att tillsynsobjektens riskhanteringsförmåga är tillfredsställande i relation till deras risktagande.

Riskhanteringsförmågan påverkas av storleken på bankens risktagande, kvaliteten på riskhanteringsystemen och kapitalbuffertarna för täckning av riskerna.

I genomsnitt var banksektorns kapitaltäckning även 2003 mycket god och kapitalbuffertarna var tillräckliga i förhållande till bankernas risktagande².

Också värdepappersföretagens kapitaltäckningsgrad var i genomsnitt god. Vissa värdepappersföretags kapitaltäckning försvagades emellertid så mycket till följd av de ogynnsamma marknadsförhållandena att Finansinspektionen krävde åtgärder.

Kreditriskerna under kontroll

Banksektorns kreditförluster var mycket små och de oreglerade fordringarna mindre än föregående år. Vid platsbesöken konstaterades att risken för kreditförluster när det gäller företagskrediter hade ökat något, men i regel inom enskilda branscher. Utlåningen ökade mest i fråga om bostadslån, som på grund av realsäkerheter i allmänhet inte medför någon stor risk för kreditförluster.

Vid inspektionerna upptäcktes vissa brister i systemen för hantering av kreditrisker. Bankernas riskhanteringssystem uppfyllde inte i alla avseenden kraven på en oberoende riskkontroll och utlåningsrutinerna var inte alltid klara och heltäckande. I några banker upptäcktes brister i den interna kontrollen och Finansinspektionen krävde att de korrigeras.

System för hantering av de operativa riskerna under byggnad

Enligt de föreslagna nya kapitaltäckningsreglerna skall tillsynsobjekten ha kapital för att täcka också de operativa riskerna. Operativa risker finns i nästan alla bankverksamheter, bl.a. i IT-system, redovisningssystem och personal.

Operativa risker upptäcktes vid inspektioner av kredit- och marknadsrisker, betalningssystem och kontinuitetsplaner för verksamheten. De upptäckta riskerna omfattade bl.a. brister i de interna instruktionerna, i organiseringen av

² I september 2003 uppgick banksektorns totala kapitaltäckningsgrad till 19,9 %.

Vad är operativa risker?

Med operativa risker avses förlustrisker till följd av otillräckliga eller misslyckade interna processer, personalen, systemen eller externa faktorer i företagen under tillsyn. Förluster som kan orsakas av dessa risker är inte alltid mätbara. Riskerna kan också realiseras med fördröjning och ge utslag indirekt t.ex. genom försämrat rykte eller minskad respekt.

Operativa risker skiljer sig till sin natur från kredit- och marknadsrisker. I regel hanteras de genom minimering. En gränsdragning mellan riskområdena är emellertid inte alltid möjlig. T.ex. i de olika rutinerna för utlåning och handel ingår både operativa risker och kredit- och marknadsrisker.

riskkontrollen och i riskbegränsningen. De utgjorde en förlustrisk för tillsynsobjekten men gav inte upphov till några betydande förluster. Även om bankerna i allt högre grad satsade på hantering av de operativa riskerna är riskkontrollen i bankerna ännu inte på en sådan nivå som förutsätts i internationella rekommendationer.

Bankerna redovisar sin riskhantering allt utförligare

Finansinspektionen undersöker årligen hur bankerna i sina bokslut redovisar sina risker och sin riskhantering. Under 2003 undersöktes också omfattningen av bankernas redovisning av sina system för företagsstyrning (corporate governance), dvs. förvaltningsstrukturer, de olika organens uppgifter, valsysteem för val av medlemmar till organen och bonus- och kontrollsystem.

Finansinspektionens undersökning som fokuserades på de största bankerna visade att dessa bankers bokslutsredovisning av sina riskhanteringssystem var ganska täckande och att den finansiella informationen som helhet motsvarade europeiskt genomsnitt.

Bokslutsinformationen om systemen för företagsstyrning varierade betydligt. I regel gavs tillräcklig information om styrelsens verksamhet, men däremot var informationen mycket knapphändig om bonussystemen för den högsta ledningen. Inte heller var informationen om

bankernas interna kontrollsystem särskilt omfattande, med undantag av riskhanteringen.

Finansinspektionen ser det som viktigt att bankerna börjar ge ut mer information om sin företagsstyrning. De standarder om ägar- och företagsstyrning som Finansinspektionen som bäst utarbetar kommer att lägga grunden för en bättre informationsgivning.

Lokalandelsbankernas och sparbankernas finansiella information förbättrades, eftersom bristerna från tidigare år hade korrigerats på Finansinspektionens uppmaning.

MARKNADSTILLSYN

Marknadsuppförande

En av Finansinspektionens uppgifter är att övervaka tjänsteleverantörernas uppförande både i sina inbördes kontakter och i sina kundrelationer. Marknadsuppförandet skall följa lagar, internationella rekommendationer och god sed. Klara och enhetliga spelregler underlättar verksamheten för marknadsaktörerna och minskar konflikterna. De ger också alla tjänsteleverantörer samma förutsättningar att driva sin verksamhet.

I den löpande tillsynen och under inspektionerna gav Finansinspektionen 2003 särskilt akt på den interna kontrollen och uppförandereglererna i företagen under tillsyn.

Tillsyn

Smärre brister i metoderna för beräkning av värdet av placeringsfonder

Under 2003 inspekterade Finansinspektionen systemen för beräkning av värdet av placeringsfonder i 12 fondbolag. Målet var att undersöka hur värdeberäkningsmetoderna fungerar. Avsikten var också att kontrollera hur fondbolagen säkerställer en tillförlitlig värdeberäkning, dvs. hur de ser till att den interna kontrollen av värdeberäkningen fungerar i bolagen.

Under inspektionerna upptäcktes smärre brister bl.a. i de interna instruktionerna och värdeberäkningsmetoderna. På basis av observationerna gav Finansinspektionen fondbolagen rekommendationer om bl.a. interna instruktioner för värdeberäkningen, verifieringskedjan för arbetsmomenten i värdeberäkningen, styrelsens roll i internkontrollen och korrigeringen av fel i värdeberäkningen.

Tillsyn

Förberedelser inför ändringar i lagen om placeringsfonder

Finansinspektionen förberedde sig för de kommande ändringarna i lagen om placeringsfonder genom att träffa representanter för samtliga fondbolag och undersöka hurdana projekt om lagändringarna fondbolagen hade på gång. I samarbete med Finlands Fondförening hölls en kurs om lagändringarna för alla fondbolag och andra intressegrupper.

En revidering av inrapporteringen om placeringsfonder påbörjades 2003. I den nya uppläggnings överförs den relevanta informationen automatiskt från fondbolagens egna system till rapporteringsprogrammet. Den statistik som samlas in blir också mer täckande och fyller väl Finansinspektionens, Finlands Banks och Statistikcentralens behov av rapporter i framtiden.

Värdepappersföretagens internkontroll undersöktes

Med en separat enkät undersökte Finansinspektionen värdepappersföretagens internkontroll och uppläggning av kontrollen av verksamhetens laglighet och efterlevnaden av interna regelverk (compliance³). Enkäten kommer att

följas upp med enskilda platsbesök under 2004. Målet med enkäten och inspektionerna är att undersöka nivån på internkontrollen och framför allt efterlevnadskontrollen i värdepappersföretagen. Särskild vikt fästs vid hanteringen av risker som hänför sig till företagsstyrningen och verksamhetens laglighet.

Enligt preliminära uppgifter uppfyller värdepappersföretagens interna kontroll inte till fullo de krav som ställs i Finansinspektionens standard om uppläggning av intern kontroll och riskhantering. Brister och behov av extra insatser ser ut att förekomma främst när det gäller att inse hur omfattande kontrollen av operativa risker och regelefterlevnad är och hur den skall beaktas.

Bankernas uppförande vid tillhandahållande av investeringstjänster för icke-yrkesmässiga investerare inspekterades

Under våren och senhösten genomfördes en inspektion av bankernas uppförande vid tillhandahållande av investeringstjänster för icke-yrkesmässiga investerare i sina kontor och enheter. Vid inspektionen analyserades de mekanismer med vilka bankerna försöker säkerställa att investeringstjänsterna tillhandahålls kunderna enligt gällande lag och uppläggnings av bankernas riskhantering och internkontroll ur detta perspektiv. Inspektionen fortsätter under 2004.

Inspektionen visade att bankerna tillhandahåller investeringstjänster enligt bestämmelserna i värdepappersmarknadslagen om utredningsplikt och informationsskyldighet och enligt de myndighetsföreskrifter och anvisningar som meddelats med stöd av dem. Bankerna har dessutom övergått till datorstödda investerare- och/eller riskprofilsundersökningar för att säkerställa en enhetlig praxis.

Utrymme för förbättringar fanns dock i dokumenteringen av fullgjord utredningsplikt och informationsskyldighet, i riskhanteringen av investeringstjänsterna och i internkontrollen.

³ Efterlevnadskontrollen (compliance) bör ge akt på att externa bestämmelser och uppföranderegler följs internt och i förhållande till kunderna. Kontrollen bör vara tillförlitlig och oberoende.

Bankbranschens Kundrådgivning och Värdepappersnämnden

Bankbranschens Kundrådgivning hjälper konsumenter och småföretagare i frågor som gäller bankernas verksamhet. Kundrådgivningen ger råd bl.a. om tolkningen av avtal mellan banker och kunder. Den ger också information om innehållet i banklagstiftningen, tillämpningen av avtalsvillkor och andra frågor som gäller bankpraxis. Kundrådgivningens tjänster är gratis för kunderna.

Värdepappersnämnden föreslår lösningar vid tvister om investeringar i värdepapper. Nämnden ger råd och anvisningar i ärenden som gäller innehållet i värdepappersmarknadslagstiftningen och tillhörande myndighetsföreskrifter, tillämpningen av avtalsvillkor, god värdepappershandelssed och övrig värdepapperspraxis. Tjänsten är gratis och den är avsedd för alla icke-yrkesmässiga investerare som står i kundförhållande till en bank, ett värdepappersföretag eller ett fondbolag som tillhandahåller investerings- och fondtjänster.

Bankbranschens Kundrådgivning har upprättats av Konsumentverket, Bankföreningen i Finland och Finansinspektionen. Värdepappersnämnden har upprättats av Finansinspektionen, Bankföreningen i Finland, Finska Fondhandlareföreningen, Finlands Fondförening och Aktiespararnas Centralförbund.

Bankbranschens Kundrådgivning, Museigatan 8 A 7, 00100 Helsingfors
Öppen må–fr kl 9–14, telefon 09-4056 1230, fax 09-4056 1235
E-post: pankkialan.asiakasneuvonta@rahoitusalan.fi

Värdepappersnämnden, Museigatan 8 A 7, 00100 Helsingfors, telefon 09-4056 1230, fax 09-4056 1235,
www.arvopaperiltk.net

Antalet skriftliga utredningsyrkanden fortsatte att minska

Antalet skriftliga utredningsyrkanden till Finansinspektionen minskade klart från föregående år och uppgick totalt till 100 (177 år 2002). Av yrkandena gällde 91 (167 år 2002) kreditinstitut och 9 (10 år 2002) värdepappersmarknaden.

Klagomålen om bankerna gällde huvudsakligen inlåningen och spar- och placeringsförsäkringar. De främsta klagomålen om värdepappersmarknaden gällde inhemska och utländska tjänsteleverantörers otillåtna tjänsteutbud.

Telefonfrågorna om kreditinstitutens agerande riktades främst till Bankbranschens Kundrådgivning, vilket minskade antalet påringningar till Finansinspektionen. Bankbranschens Kundrådgivning kontaktades 2 084 gånger (2 208 gånger 2002). De flesta samtalen gällde kontohantering, betalningar och lån.

Ingripanden i bankernas marknadsföring

Under året ingrep Finansinspektionen vid flera olika tillfällen i några bankers marknadsföring. Inspektionen uppmanade bankerna att följa föreskrivna uppföranderegler bl.a. i marknadsföringen av försäkringsprodukter och placeringsfundsandelar, vid användningen av bankens namn i marknadsföringen och vid överföring av kundförhållanden från en bank till en annan.

Också grunderna för beräkning av växelkurser vid köp och uttag av valuta påtalades. Ingripandena gällde transaktioner med betal- och kreditkort. Finansinspektionen rekommenderade att bankerna redogör för beräkningsgrunderna för växelkurserna i sina betalkortsavtal och sitt marknadsföringsmaterial. Konsumentombudsmannen fäste uppmärksamhet vid samma sak.

I den löpande tillsynen framhölls vikten av enhetliga, noggranna regler för kundidentifiering och kundkännedom. Sådana regler behövs till exempel vid överlåtelse av e-legitimation till kunder och för de allt vanligare telefontjänsterna av varierande slag. Finansinspektionen följer utvecklingen.

MARKNADSPLATSER OCH -SYSTEM

Inspektionerna av betalnings- och IT-system fokuserades på de viktigaste bankernas inhemska betalningssystem och på deras kontinuitetsplaner för verksamheten. Mot slutet av året inspekterades avvecklingsriskerna i de största bankernas valutahandel. Det praktiska samarbetet med Finlands Bank i övervakningen av betalnings- och avvecklingssystemen fortsatte enligt samma praxis som tidigare.

Tillsyn

Inga betydande risker eller brister i de inhemska betalningssystemen

Under 2003 inspekterades bankernas inhemska betalningssystem på nytt efter att ha inspekterats förra gången 3–4 år tidigare. Syftet var att få en uppfattning om vad bankerna hade gjort med anledning av anmärkningarna vid den senaste inspektionen särskilt i fråga om riskhanteringen, den interna kontrollen och kontinuitetsplaneringen. Dessutom kontrollerades ansvars- och arbetsfördelningen mellan bankernas olika avdelningar. Vidare undersöktes hur täckningen av betalningarna kontrolleras på transaktionskontona och hur bankerna hanterar riskerna på de transaktionskonton vars täckning inte kontrolleras under dagen.

Tillsyn

Under inspektionerna noterades vissa smärre brister i riskhanteringen gällande bankernas betalningssystem och betalningsförmedling, i kontinuitetsplanerna och i den praktiska internkontrollen. Bankerna uppmanades att korrigera bristerna inom utsatt tid. Bankerna uppmanades också att genomföra regelbundna tester och övningar av kontinuitetsplanerna för avdelningarna. Bankerna hanterar riskerna i täckningskontrollen med intradagslimiter.

Kontinuitetsplaneringen allt viktigare i bankerna

Under 2003 fortsatte Finansinspektionen den serie av inspektioner av bankernas kontinuitetsplanering som hade påbörjats senhösten 2002. Målet var att undersöka organisationen, de allmänna principerna och processen för kontinuitetsplaneringen av bankernas verksamhet och deras återställningsplanering av IT-systemen. Dessutom inspekterades bankernas kontinuitetsplaner för de viktigaste verksamhetsområdena.

Inspektionerna visade att bankerna börjat fästa allt större vikt vid kontinuitetsplaneringen. Planeringsprojekt hade inletts och kontinuitetsplaner hade uppdaterats. Arbetet var emellertid ännu inte slutfört. Brister upptäcktes bl.a. i samordningen av kontinuitetsplaneringen och i testningen och övningen av enskilda kontinuitetsplaner. Dessutom konstaterades att vissa kontinuitetsplaner borde vara mer detaljerade och styra verksamheten bättre vid eventuella störningar.

Under inspektionerna betonade Finansinspektionen att kontinuitetsplaneringen inte är ett engångsprojekt utan en kontinuerlig process.

Avvecklingsriskerna i bankernas valutahandel har minskat

Mot slutet av året genomfördes uppföljningsinspektioner av avvecklingsriskerna i valutahandeln i de fyra största bankerna. Syftet var att kontrollera hur bankerna efter de föregående inspektionerna hade ändrat på systemen för och metoderna att fastställa, mäta och följa upp avvecklingsriskerna och i vilken mån bankerna hade kunnat minska sina avvecklingsrisker och limiterna för begränsning av dem. Tidigare hade motsvarande inspektioner genomförts 1997 och 2000. Inspektionerna är en del av centralbankernas och tillsynsmyndigheternas gemensamma internationella ansträngningar att minska avvecklingsriskerna i valutahandeln och därigenom faran för systemrisk på finansmarknaden.

Vid inspektionerna konstaterades att bankerna med egna åtgärder avsevärt hade minskat avvecklingsriskerna i valutahandeln. Dessutom anlitar två banker den internationella CLS-bankens (Continuous Linked Settlement Bank) avvecklingstjänster. Avvecklingsriskerna kommer sannolikt att fortsätta att minska, när CLS-bankens tjänster utnyttjas alltmer och utbudet av avvecklingsvalutor ökar.

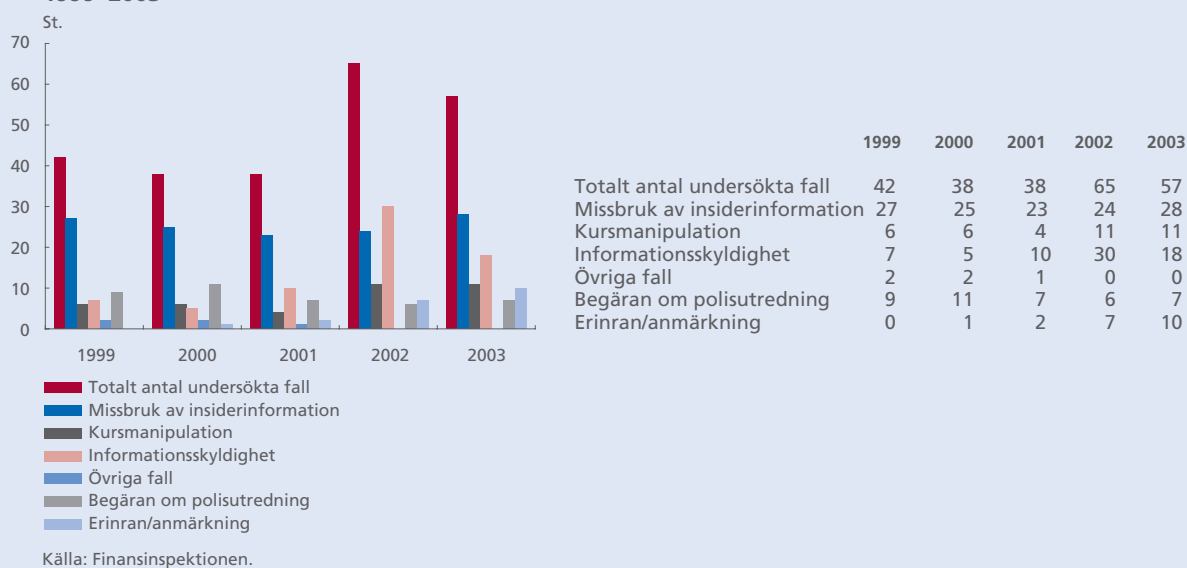
Integrationen av OM och HEX bevakades noga

Finansinspektionen bevakade noga utvecklingen av integrationen i OMHEX-koncernen. Syftet var att säkerställa att förutsättningar för tillsyn också finns i den nya koncernstrukturen.

Nya HEXClear för clearing och avveckling av aktiehandeln togs i drift

I november–december övergick HEX till det nya systemet HEXClear för clearing och avveckling av aktiehandeln. Det innebar samtidigt en övergång från avveckling en gång per dag till ett nytt system där transaktionerna kan avvecklas både genom bruttoavveckling i realtid och genom satsvis

Figur 6 och tabell 1.
Misstänkta fall av värdepappersmarknadsmisbruk som undersökts av Finansinspektionen 1999–2003

avveckling. Genom det nya systemet minskade avvecklingsriskerna betydligt eftersom Finlands Värdepapperscentral i det nya systemet inte längre svarar för nettobetalningarna av affärerna och ej heller för värdepappersleveranserna.

Finansinspektionen övervakade utformningen och införandet av det nya systemet både i Finlands Värdepapperscentral och genom platsbesök hos deltagarna i systemet. Framflyttningen av driftsättningen från den ursprungliga tidpunkten våren 2003 till hösten gav deltagarna tillräckligt med tid att förbereda sig för det nya systemet. Övergången gick utan större problem.

MARKNADEN

Fler misstänkta fall av missbruk av insiderinformation

Under 2003 undersökte Finansinspektionen 57 (65 år 2002) misstänkta fall av missbruk eller försummelse på värdepappersmarknaden. Av dessa gällde 28 (24) misstänkt missbruk av insiderinformation, 11 (11) misstänkta manipulationer och 18 (30) misstänkt försummelse av informations skyldigheten. Undersökningarna ledde till begäran om 7 (6) polisutredningar och 10 (13) brev med inofficiella anmärkningar (se figur 6 och tabell 1).

Fler fall av misstänkt missbruk av insiderinformation förekom 2003 än under tidigare år. Detta

berodde delvis på det ökade antalet offentliga köpeanbud. Vid flera köpeanbud gick kurser och volymer upp innan anbudet offentliggjorts, vilket tyder på att icke offentliggjord information utnyttjats.

Fjärrmedlemmarnas ökade marknadsandel och det allt större antalet system för order routing⁴ ledde till att Finansinspektionen allt oftare blev tvungen att vända sig till utländska myndigheter vid utredningar av transaktionsparterna. Till utländska myndigheter gjordes begäran om handräckning i 14 fall. Kedjan av handräkningsbegäran blev ibland lång, då en ytterligare aktör i ett tredje eller t.o.m. fjärde land i vissa fall avslöjades bakom den första utländska aktören. Utlandsutredningarna förlängde undersökningarna. De undersökta fallen av börsinformation var något färre.

Det internationella samarbetet har ökat i betydelse i tillsynen av värdepappershandeln och börsinformationen. En effektiv utredning av marknadsmisbruk kräver gränsöverskridande myndighetssamarbete.

⁴ Order routing är ett tekniskt system där investerarens elektroniska uppdrag via förmedlarens system automatiskt överförs till börsens handelssystem.

Tillsyn

Tabell 2.

Viktigaste lagar som Finansinspektionen övervakar efterlevnaden av

Kreditinstitutslagen (30.12.1993/1607, Fi 107)
Lagen om affärsbanker och andra kreditinstitut i aktiebolagsform (28.12.2001/1501, Fi 108)
Sparbankslagen (28.12.2001/1502, Fi 109)
Lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform (28.12.2001/1504, Fi 110)
Lagen om utländska kreditinstitut och finansiella instituts verksamhet i Finland (30.12.1993/1608, Fi 112)
Lagen om hypoteksbanker (23.12.1999/1240, Fi 112a)
Lagen om hypoteksföreningar (8.12.1978/936, Fi 113)
Värdepappersmarknadslagen (26.5.1989/495, Fi 116)
Lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (26.8.1988/772, Fi 117)
Lagen om placeringsfonder (29.1.1999/48, Fi 118)
Lagen om värdepappersföretag (26.7.1996/579, Fi 119)
Lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (26.7.1996/580, Fi 119 a)
Lagen om värdeandelssystemet (17.5.1991/826, Fi 120)
Lagen om värdeandelskonton (17.5.1991/827, Fi 122)
Lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (25.1.2002/44, Fi 115); tillsyn i samarbete med Försäkringsinspektionen
Lagen om pantlåneinrättningar (18.12.1992/1353, Ft 204)
Lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (30.1.1998/68, St 308); tillsynsskyldighet endast avseende tillsynsobjekten.

Källa: Finansinspektionen.

Tillsyn

Börsbolagens beredskap att börja tillämpa internationella redovisningsstandarder varierande

Under våren 2003 undersökte Finansinspektionen börsbolagens förberedelser för redovisning enligt IAS-/IFRS-standarderna. Målet var att få en allmän uppfattning om hur företagen förbereder sig för redovisning enligt standarderna och vilka specialproblem som eventuellt uppkommit i fråga om övergången till och tillämpningen av dem.

Enligt undersökningen planerar en del av börsbolagen att övergå till redovisning enligt de internationella standarderna redan före utsatt tid. Största delen av företagen har dock meddelat att de upprättar sin första officiella IAS-/IFRS-årsredovisning för år 2005. Små börsbolag med en omsättning under 100 miljoner euro hade precis påbörjat sin övergångsplanering och sina projekt, medan stora börsbolag hade hunnit längre i sina projekt. Av svaren framgick att bolagen väntade med att sätta sig in i standarderna på grund av standardernas ofullständiga innehåll.

Basfakta i börsbolagens delårsrapporter i ordning – utrymme för förbättringar i fråga om väsentlig information för investerarna

Finansinspektionen undersökte också hur börsbolagen uppfyller sin fortlöpande informationskyldighet. I undersökningen studerades 32 börsbolags delårsrapporter 1.1.2002–31.3.2003 och analyserades hur väl rapporterna uppfyllde de innehållskrav som ställs på dem. Undersökningen fokuserades särskilt på rapporternas redogörelse och på hur väl börsbolagens information fyller investerarnas behov av beslutsunderlag.

Enligt undersökningen uppfyller delårsrapporterna bolagens fortlöpande informationskyldighet rätt väl, men framförda synpunkter borde motiveras utförligare.

Informationen om omsättningens fördelning var i regel täckande och aktuell. I regel lämnade bolagen ganska mycket information om verksamhetens fördelning på de olika enheterna. Bolagens beskrivning av sin finansiella ställning uppfyllde det officiella kraven i flera fall, men t.ex. kassaflödets sammansättning och därpå inverkan hade inte analyserats särskilt klart.

Största delen av bolagen försökte analysera sina framtidsutsikter, men tydliga brister fanns i motiveringarna till prognoserna. Bolagen bör försöka lämna en mer uttömmande beskrivning av omvärldsförändringarna och de faktorer som påverkar lönsamheten. Risker i verksamheten

kommenteras i praktiken inte alls i delårsrapporterna. Även om sådan information inte krävs i delårsrapporterna, till skillnad från t.ex. i prospekt, anser Finansinspektionen att den är viktig för investerarna.

Tillsyn

► Internationell verksamhet

Internationell verksamhet

Det internationella samarbetet blir efterhand allt viktigare för tillsynen och regleringen av finansmarknaderna i EU. Behovet av harmoniserade regelverk, spelregler för tillsynen och informationsutbyte ökar ständigt.

Trycket på internationell samordning av myndighetsverksamheten kommer från tre olika håll. För det första ställer uppkomsten av gräns- och branschöverskridande finansiella företag och konglomerat allt större utmaningar för tillsynen och regleringen och kräver ett specifikt myndighetsarbete. Det gäller exempelvis finansiella konglomerat och i framtiden även europabolagen.

För det andra är målet att ge investerare och kunder bättre möjligheter att utnyttja utbudet på EU:s hela hemmamarknad. Det förutsätter dock samordnade uppföranderegler för den gränsöverskridande handeln och för tillhandahållandet av investerings- och banktjänster. På lång sikt bör målet vara en så långtgående harmonisering som möjligt av konsument- och investerarskyddet och insättningsgarantin inom hela EU-området.

För det tredje är samordnad tillsyn och reglering en förutsättning för att finansinstituten, värdepappersföretagen och emittenterna inom hela EU-området kan bedriva verksamhet på en effektiv marknad på lika konkurrensvillkor. S.k. tillsynsarbiter (regulatory arbitrage), som innebär att de finansiella företagen flyttar

sin verksamhet till stater med lindrigare tillsyn och reglering, bör samtidigt minimeras.

Principerna för det internationella samarbetet

Principerna för det internationella samarbetet antogs av Finansinspektionens direktion i november (se s. 33).

Enligt direktionens riktlinjer kommer Finansinspektionen att särskilt fokusera på samarbetet i Europa. På banktillsynsområdet deltar inspektionen i Europeiska centralbankssystemets (ECBS) arbete inom ramen för banktillsynskommittén (Banking Supervision Committee, BSC). Vidare medverkar Finansinspektionen både i samarbetsorganet för banktillsynen i EES-länderna (Groupe de Contact) och i Europeiska banktillsynskommittén (Committee of European Banking Supervisors, CEBS) som inledde sin verksamhet vid början av 2004.

Inom tillsynen av värdepappersmarknaden är Finansinspektionen i sin tur företräd i Europeiska värdepapperstillsynskommittén (Committee of European Securities Regulators, CESR).

Medlemsländerna i Europeiska unionen samarbetar också i EU-rådets och Europeiska kommissionens arbetsgrupper. Dessutom medverkar Finansinspektionen i kommissionens kontaktkommitté för frågor om penningtvätt och deltar i sammanträdena i den internationella

arbetsgruppen för finansiella åtgärder mot penningtvätt (Financial Action Task Force on Money Laundering, FATF) samt i den motsvarande finska arbetsgruppen. Andra viktiga samarbetsorganisationer utöver Europeiska unionen är bl.a. Internationella valutafonden, Världsbanken, Internationella regleringsbanken, Baselkommittén för banktillsyn och det internationella organet för värdepappersövervakning (International Organisation of Securities Commissions, IOSCO).

Kommissionens förslag till effektivare finansiell reglering och tillsyn i EU

Europeiska rådets mål att få samtliga projekt inom ramen för handlingsplanen för finansiella tjänster (Financial Services Action Plan, FSAP) slutförda före utgången av 2005 kan enligt Europeiska kommissionens senaste bedömning från november 2003 genomföras planenligt. På grund av avbrottet till följd av Europaparlamentsvalet bör emellertid pågående projekt gärna kunna slutföras före valet, dvs. i april 2004.

EU:s mål är att samordna tillsynen och regleringen av finansmarknaderna och utveckla EU-lagstiftningen mot allt större flexibilitet. Av den anledningen planerar kommissionen att utvidga Lamfalussyprocessen till att också gälla bank- och försäkringsbranschen enligt modellen för reglering och tillsyn av värdepappersmarknaden. Europeiska kommissionen lade i november 2003 fram ett förslag till åtgärder för att utvidga processen till hela finanssektorn. Förslagen baserar sig i stort sett på den rapport⁵ som EU:s ekonomiska och finansiella kommitté tagit fram på uppdrag av Ekofinrådet.

I rapporten föreslås att två nya tillsynskommittéer inrättas. Den ena kommittén, dvs. Europeiska tillsynskommittén för försäkringar och tjänstepensioner (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors, CEIOPS) inledde sitt arbete redan i slutet av november 2003, medan den andra nya kommittén – Europeiska banktillsynskommittén (Committee of European Banking Supervisors, CEBS) – inledde sin verksamhet vid början av 2004. De bägge nya

kommittéerna ligger på nivå tre, dvs. samma nivå som Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR).

Global integration av finansmarknaderna följande steg för EU

Hittills har EU koncentrerat sig på att harmonisera regleringen och tillsynen i EU-området och skapa en gemensam marknad. Följande steg är att främja den globala integrationen, vilket innebär en global finansmarknad och ökad harmonisering av tillsyns- och regleringsmetoderna världen över.

Finansinspektionen medverkar till de globala gruppernas arbete både direkt och indirekt via EU. Även om direkt deltagande i alla internationella samarbetsgrupper inte är möjligt på grund av medlemsbegränsningar eller av resursskäl beaktar Finansinspektionen dock i sin verksamhet de principer och rekommendationer som antagits av det internationella samfundet.

Internationell verksamhet

Arbetet i kommittéerna för bankreglering och banktillsyn

Det viktigaste arbetsområdet för den rådgivande bankkommittén (Banking Advisory Committee, BAC) 2003 var översynen av kapitaltäckningsreglerna för kreditinstitut och värdepappersföretag. En annan betydelsefull uppgift var arbetet med redovisningsreglerna för kreditinstitut. Finansinspektionen deltog i den rådgivande bankkommitténs arbete tillsammans med Finlands Bank och finansministeriet. Kommittén bistår Europeiska kommissionen i beredningen av EU:s finanslagstiftning och har en rådgivande funktion i andra frågor rörande bankregleringen och -tillsynen inom EU.

Finansinspektionen deltar också i ECBS banktillsynskommitté (Banking Supervision Committee, BSC) tillsammans med Finlands Bank. En av banktillsynskommitténs viktigaste arbetsuppgifter var bl.a. att analysera trenderna i det finansiella systemet och stabiliteten i banksektorn. Europeiska centralbanken publicerade två stabilitetsrapporter⁶ som kommittén tagit fram. Rapporterna analyserar det finansiella läget och riskhanteringsförmågan i EU:s banksektor.

⁵ EFC report on financial regulation, supervision and stability, 28.11.2002.

⁶ EU banking sector stability, 24.2.2003 och 19.11.2003

Andra förslag från Europeiska kommissionen

Europeiska kommissionen har föreslagit att den nuvarande rådgivande bankkommittén (Banking Advisory Committee, BAC) ersätts med Europeiska bankkommittén (European Banking Committee, EBC). Denna nya kommitté skulle vara en regleringskommitté på nivå två.

Dessutom föreslår kommissionen att ärenden som gäller fondtillsyn och -reglering överförs till Europeiska värdepapperskommittén (European Securities Committee, ESC) och Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR). Dessa frågor behandlas för närvarande av UCITS Contact Committee.

Internationell
verksamhet

Vad avses med Lamfalussyprocessen?

Den finansiella regleringen och tillsynen inom EU har utvecklats med utgångspunkt i en modell som rekommenderats av den s.k. visemannakommittén. Modellen kallas också Lamfalussyprocessen. Den syftar till en effektivare och snabbare lagstiftning och tillämpning av EU:s regelverk på finansmarknadsområdet, bättre myndighetsarrangemang på finansmarknaden och ökad harmonisering av tillsyn och reglering inom EU-området. I syfte att öka öppenheten bör marknadsaktörerna höras så långt som möjligt under olika stadier i beredningen av EU-lagstiftningen.

Lamfalussyprocessen är uppdelad i fyra nivåer. EU:s primärlagstiftning, dvs. direktiv och förordningar, skall endast innehålla rambestämmelser (nivå 1). Detaljregleringen med tekniska genomförandebestämmelser utarbetas på en lägre nivå enligt kommittéförfarandet (nivå 2). Reglerings- och tillsynskommittéerna biträder kommissionen med förslag till genomförandeåtgärder. Tillsynsmyndigheterna skall fördjupa sitt samarbete och utarbeta gemensamma administrativa riktlinjer, tolkningsrekommendationer och standarder för samordning av tillsynsåtgärderna (nivå 3). Nivå 4 gäller efterlevnadskontrollen. Det är framför allt kommissionen som skall ta ansvar för att EU-lagstiftningen tillämpas i medlemsländerna.

En kommitté med företrädare för Europeiska kommissionen, EU-rådet och Europaparlamentet (Inter-Institutional Monitoring Committee) har tillsatts för att utvärdera Lamfalussyprocessen. Resultatet publiceras 2004.

Ett annat viktigt resultat av arbetet i banktillsynskommittén var samarbetsprotokollet om krishanteringsprinciperna som banktillsynsmyndigheterna och centralbankerna i EU undertecknade i början av mars 2003. Samarbetet syftar till att trygga den finansiella stabiliteten i enlighet med banktillsynsmyndigheternas och centralbankernas gemensamma mål. Protokollet fastställer principerna och processerna för det gränsöverskridande krissamarbetet mellan banktillsynen och centralbankerna. Dessa principer gäller bl.a. valet av ansvariga myndigheter, informationsutbytet mellan myndigheterna och de praktiska arrangemangen för informationsutbytet mellan länderna. Samarbetsprotokollet är inte offentligt.

Det informella samarbetsorganet för banktillsynsmyndigheterna i EES-länderna Groupe de Contact arbetade under 2003 med att ta fram tillsynsprinciper för de nya kapitaltäckningsregler som utarbetas av EU. Finansinspektionen deltog i arbetet. Groupe de Contact är ett organ för fortlöpande samarbete och utbyte av information. Jämförelserna mellan tillsynspraxis och arbetsmetoder i olika länder syftar till en tillnärmning av EES-ländernas praktiska tillsynsarbete. Under de senaste åren har Groupe de Contact haft en klart ökad roll i utformningen av tillsynsprinciper och god tillsynssed. I den nya organisationsstrukturen för banktillsynen inom EU uppbyggd enligt Lamfalussyprocessen sorterar Groupe de Contact under Europeiska banktillsynskommittén (CEBS).

De första genomförandeåtgärderna enligt kommittéförfarandet godkändes av Europeiska värdepapperskommittén

Europeiska värdepapperskommittén (European Securities Committee, ESC) antog under hösten 2003 en del av de tekniska genomförandeåtgärderna enligt direktivet om marknadsmissbruk (Market Abuse Directive, MAD) och prospekt-direktivet i form av kommissionsdirektiv och en kommissionsförordning. Europeiska värdepapperskommittén (CESR) lämnade råd till kommissionen i utarbetandet av förslagen genom att på begäran lämna sina välgrundade synpunkter om olika regleringsområden. Ett centralt drag i Europeiska värdepapperskommitténs

verksamhet är öppenhet och samråd med marknadsaktörerna under de olika arbetsmomenten. Öppenhet eftersträvades genom remiss- och samrådsförfaranden och genom arbetsgrupper som diskussionspartners (Consultative Working Groups). Grupperna består av professionella marknadsaktörer med sakkunskap inom respektive sakområde.

Detaljregleringen med stöd av direktivet om marknadsmissbruk gäller definitionerna av insiderinformation och otillbörlig marknadspåverkan, emittenternas skyldighet att offentliggöra insiderinformation, kraven på framställning och spridning av investeringsanalyser och regler om undantag för återköpsprogram för egna aktier och stabilisering av finansiella instrument (s.k. safe harbour-bestämmelser). Kommitténs råd med anledning av prospektdirektivet gällde i sin tur prospektens innehåll, utformning, offentliggörande och åtkomst, användningen av hänvisningsteknik, formen för offentliggörande av information som skall offentliggöras årligen samt spridning av reklam om värdepapper som bjuds ut eller upptas till offentlig handel på en reglerad marknad.

Behandlingen av EU:s investeringstjänstedirektiv (Investment Services Directive, ISD) fortsatte i rådet och parlamentet. Direktivet kommer att innehålla flera delområden som förutsätter genomförandeåtgärder enligt kommittéförfarandet. Inför rådgivningsförfarandet inrättade Europeiska värdepapperskommittén tre nya arbetsgrupper. Av dessa koncentrerar sig investeringstjänstgruppen på organiseringen av värdepappersföretagens verksamhet och uppförandereglererna för tillhandahållandet av investeringstjänster. Marknadsgruppen fokuserar på de krav som ställs på handeln och på investeringsobjekt som upptas till handel på en reglerad marknad. Samarbetsgruppen behandlar myndighetssamarbetet och rapporteringen av värdepappersaffärer till myndigheterna. Det mandat som CESR vid början av 2004 fick av kommissionen bestämmer det viktigaste innehållet i de olika arbetsgruppernas arbete och tidsfristen för rådgivningsförfarandet.

Förslagen från Europeiska värdepapperskommitténs och Europeiska centralbankens gemensamma arbetsgrupp för clearing och avveckling av värdepappersaffärer var ute på

Internationell verksamhet

remiss under hösten 2003. Gruppens arbete baserar sig på rekommendationerna från Internationella regleringsbankens kommitté för betalnings- och avvecklingssystem och det internationella organet för värdepappersövervakning IOSCO. Rekommendationerna syftar till att minska systemrisken och garantera en säker avveckling. I yttrandena fästes särskild vikt vid gruppens förslag att utvidga tillämpningsområdet för rekommendationerna till att utöver clearingorganisationer även omfatta större depåbanker för att garantera lika verksamhetsförutsättningar.

Vid sidan av rådgivningsförfarandet utgör tillsynssamarbetet i de två permanenta arbetsgrupperna, CESR-Pol och CESR-Fin, en viktig del av Europeiska värdepapperstillsynskommitténs verksamhet. CESR-Pol koncentrerade sig 2003 på att ta fram och samordna rutinerna för utredningsyrkanden mellan medlemsländerna och för gemensamma undersökningar. Till arbetsgruppens övriga uppgifter hörde bl.a. att uppdatera samarbetsprotokollet (Memorandum of Understanding) mellan medlemmarna, fastställa enhetliga kriterier för undersökningarna, utveckla tillsynsmetoder för värdepappersrörelse över Internet samt handha relationerna till s.k. icke-samarbetsvilliga länder. I sin verksamhet fäste arbetsgruppen särskild vikt vid de utmaningar som Europeiska människorättsavtalet ställer för tillsynen av värdepappersmarknaden. Beslut fattades om att inleda informationsutbyte om anhängiga fall.

CESR-Fin samordnar i sin tur samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna när det gäller tillsynen av årsredovisningar, delårsrapporter och övrig finansiell rapportering från noterade bolag. Syftet är att skapa gemensamma tillsynsprinciper som följs av såväl medlemsorganisationerna i Europeiska värdepapperstillsynskommittén som tillsynsmyndigheterna utanför kommittén. Ett tätare samarbete mellan tillsynsmyndigheterna behövs eftersom övergången till harmoniserade redovisningsregler (IAS/IFRS) förutsätter enhetliga tillsynsbeslut av tillsynsmyndigheterna i Europa. Det bidrar till en harmoniserad tillämpning av IAS/IFRS-standarderna i de noterade bolagen och förhindrar nationella tillämpningar. Tillsynsprinciperna ingår i de tillsynsstandarder som getts ut av Europeiska värdepapperstillsynskommittén. Till utvecklingen av tillsynen av den finansiella informationen hör också bevakning av frågor som

gäller redovisningsreglerna. CESR-Fin yttrar sig bland annat om IASB:s (International Accounting Standards Board) standardförslag ur Europeiska värdepappersmarknadens synvinkel och söker påverka innehållet i standarderna och därigenom se till att de redovisningsstandarder som från och med 2005 skall gälla i Europa är så högklassiga som möjligt och tar hänsyn till investerarna.

Europeiska värdepapperstillsynskommittén utvärderade tillämpningen av sina rekommendationer

För en effektiv finansmarknad inom EU är det av central betydelse att alla medlemsländerna också har infört de relevanta bestämmelserna och att tillsynsmyndigheterna i de olika länderna i sin verksamhet tillämpar likadana arbetsätt och granskningsprinciper. Europeiska kommissionen bär det primära ansvaret för genomförandekontrollen i fråga om EU-lagstiftningen. Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR) spelar emellertid en viktig roll när det gäller harmoniseringen av tillsynsmyndigheternas praktiska verksamhet. Dessutom utarbetar och antar kommittén egna rekommendationer, som det är viktigt att medlemsländerna tillämpar samordnat.

Europeiska värdepapperstillsynskommittén tillsatte en granskningspanel (review panel) med uppgift att utvärdera hur långt medlemsländerna kommit i genomförandet och harmoniseringen av regelverken. Ordförande i panelen är Finansinspektionens direktör Kaarlo Jännäri. Panelen inledde sitt arbete med att utvärdera de alternativa handelssystem (Alternative Trading System, ATS) som godkänts av kommittén och efterlevnaden av rekommendationerna till uppföranderegler för tillhandahållandet av investeringstjänster. Panelen kom överens om enhetliga utvärderingsprinciper. Resultaten av medlemmarnas egna utvärderingar publiceras på kommitténs webbplats i början av 2004.

Finansinspektionens principer för det internationella samarbetet

Enligt 10 § 3 punkten lagen om Finansinspektionen beslutar direktionen om principerna för Finansinspektionens internationella samarbete. Enligt riksdagens ekonomiutskott skall bestämmelsen tillämpas så att direktionen beslutar om de allmänna principer som Finansinspektionen skall iakttä vid beredningen av författningar i EU och i andra internationella sammanhang där en effektiv insats från Finlands sida måste anses förutsätta en samordnad beredning från myndigheternas sida (EkUB 27/2002 rd).

Med Finansinspektionens internationella samarbete avses här Finansinspektionens medverkan i internationella organ och i annat internationellt samarbete som rör den finansiella tillsynen och regleringen.

I det internationella samarbetet deltar Finansinspektionen som en självständig och oavhängig tillsynsmyndighet. Finansinspektionens direktör eller en av honom utsedd representant företräder Finansinspektionen i internationella organ.

Direktören informerar direktionen om frågor som aktualiserats i det internationella samarbetet och överför till direktionen för behandling de strategiska riktlinjerna för det internationella samarbetet och andra viktiga principiella riktlinjer.

Principerna för det internationella samarbetet baserar sig på de strategiska riktlinjer för tillsynen och regleringen som antagits av direktionen med stöd av 10 § 1 punkten lagen om Finansinspektionen. Enligt dem är målsättningarna för det internationella samarbetet tills vidare följande:

Regional prioritering

- Finansinspektionen prioriterar det europeiska och nordiska tillsyns- och regleringssamarbetet.
- Finansinspektionen deltar också i utvecklingen av en global finansmarknad inom ramen för utvalda tillsyns- och regleringsprojekt (t.ex. IASB, FATF, Baselkommittén för banktillsyn och IOSCO).

Ett enhetligt EU: målet en välfungerande finansmarknad

- Finansinspektionens har som mål att aktivt medverka till harmonisering av tillsynen, regleringen och uppförandereglererna för marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.
- Finansinspektionen stöder strävandena att tillhandahålla investerare effektivare och säkrare investeringsmöjligheter på en genomsynlig marknad och öka förutsättningarna för europeiska företag att skaffa kapital.
- I egenskap av nationell tillsynsmyndighet och som en del av EU:s nätverk av tillsynsmyndigheter bidrar Finansinspektionen till finansiell stabilitet inom EU och bevarat förtroende för den verksamhet som bedrivs på finansmarknaderna i EU.

Finansmarknaden i Finland: en konkurrenskraftig del av EU

- Finansinspektionen bidrar till en effektiv finansmarknad i Finland. Målet är att den finska finansmarknaden är en konkurrenskraftig del av EU:s gemensamma marknad.
- Som ett led i den europeiska integrationen bidrar Finansinspektionen till rättssäkerhet och entydiga uppföranderegler på finansmarknaden i Finland.
- Finansinspektionen sörjer för sin del för att EU:s principer för tillsyn och reglering genomförs på lika konkurrensvillkor (level playing field) i Finland.
- Finansinspektionen sörjer för sin del för att särdragen i den finska finansmarknaden och lagstiftningen beaktas vid utformningen av EU:s principer för tillsyn och reglering.

Organisering av tillsynen inom EU

- Finansinspektionen stöder strävandena mot en effektivare finansiell tillsyn och organisatorisk tillsynsstruktur inom EU.
- Finansinspektionen främjar debatten om huruvida principen om hemlandstillsyn är tillräcklig.

Fortsätter på nästa sida.

Internationell verksamhet

Förebyggande och hantering av kriser

- I samarbete med andra myndigheter bidrar Finansinspektionen till utvecklingen av entydiga principer för förebyggande och hantering av kriser och tydligare ansvarsfördelning både inom EU och framför allt i de nordiska länderna.

Myndighetssamarbete

- Finansinspektionen har aktiva, välfungerande och synergiutnyttjande relationer med andra myndigheter i Finland. Viktiga samarbetspartners är framför allt finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, justitiedepartementet, handels- och industriministeriet, Finlands Bank och Försäkringsinspektionen.
- I det internationella samarbetet sörjer Finansinspektionen för sin del för ett tillfredsställande förberedande arbete och en öppen informationsförmedling mellan de nationella myndigheterna. Finansinspektionen framför sina synpunkter aktivt och i ett så tidigt stadium som möjligt av den interna beredningen i Finland av nationella författningar och EU-regelverk för att riksdagen och statsrådet skall kunna beakta synpunkterna vid beredningen av författningar.

Öppenhet

- Finansinspektionen främjar öppenhet i EU:s regleringsprocess och riktlinjer för regleringen.
- Finansinspektionen sörjer för ett brett samrådsförfarande vid sin medverkan i beredningen av nya regelverk inom EU:s nätverk av tillsynsmyndigheter.

Inflytande

- Finansinspektionen söker aktivt föra fram sin sakkunskap och erfarenhet (t.ex. i fråga om gränsöverskridande tillsyn) framför allt i EU:s tillsynskommittéer.
- Finansinspektionen stöder utsändningen av egna sakkunniga till EU:s organ och för andra internationella tillsyns- och regleringsuppdrag.
- Finansinspektionen upprätthåller en god dialog med viktigare utskott vid riksdagen och Europaparlamentet.
- I utbildningssamarbetet prioriterar Finansinspektionen närområdessamarbete. Utbildningssamarbetet avpassas efter de ekonomiska resurserna.

Internationell
verksamhet

► Reglering

Finansinspektionen har som mål att främja ett regelsystem som bygger på flexibilitet och ansvarighet. Detta innebär att Finansinspektionen verkar för en reglering med tonvikt på principer i stället för detaljerade bestämmelser och att de bindande reglerna kompletteras med rekommendationer till uppföranderegler och tillämpningsråd. I ett regelsystem som bygger på flexibilitet och ansvarighet betonas följande:

- Tillsynsbefogenheterna ger utrymme för diskretionära åtgärder inom ramen för givna spelregler.
- Tillsynsmyndigheten utövar sina befogenheter trovärdigt.
- Tillsynsmyndigheten är ansvarig för sin verksamhet inför såväl lagstiftaren som tillsynsobjekten och marknaden. Därmed förutsätts att tillsynsmyndigheten i sin egen reglering lägger tonvikten på genomsynlighet, förutsägbarhet och rättssäkerhet.

Finansinspektionen stöder för sin del EU:s mål om en flexiblare och snabbare lagstiftning och ett samordnat genomförande av lagstiftningen. Dessa mål tar inspektionen hänsyn till i sin egen reglering så långt det är möjligt. Finansinspektionen medverkar också aktivt till en samordning av lagstiftning, tillsyn och uppföranderegler på EU-nivå.

Regleringen knyts nära till internationella tillsyns- och regleringsprinciper. Som redskap

för regleringen och styrverktyg för tillsynen tjänar föreskriftssamlingen, som håller på att ses över. I den nya föreskriftssamlingen gavs 2003 ut tre standarder, som behandlar intern kontroll och riskhantering, tillsyn av finans- och försäkringskonglomerat och rapportering av stora exponeringar och riskkoncentrationer.

Den nya lagen om Finansinspektionen trädde i kraft den 1 juli 2003. Lagen gav Finansinspektionen utökade befogenheter, bl.a. att förelägga tillsynsobjekt och andra finansmarknadsaktörer administrativa påföljder, såsom offentlig anmärkning och offentlig varning.

INFORMATIONSSKYLDIGHET

Enklare kapitalanskaffning inom EU

Det nya s.k. prospektdirektivet⁷, som trädde i kraft i december 2003, underlättar kapitalanskaffningen i hela EU-området och minskar kostnaderna för emissioner och erbjudanden av värdepapper. Direktivet syftar till att samordna kraven på innehållet i emissions- och erbjudandeprospekt och göra det lättare att erbjuda värdepapper över gränserna inom EU.

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/71/EG av den 4 november 2003 om de prospekt som skall offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel och om ändring av direktiv 2001/34/EG. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 1 juli 2005.

Ny lag om Finansinspektionen trädde i kraft den 1 juli 2003

Med den nya lagen om Finansinspektionen ökade öppenheten och det samhälleliga ansvaret i Finansinspektionens verksamhet genom att en bestämmelse om syftet med Finansinspektionens verksamhet togs in i lagen, bankfullmäktiges roll som övervakare av Finansinspektionens verksamhet stärktes och Finansinspektionens förvaltnings- och ledningssystem gjordes klarare. Finansinspektionen fick också nya befogenheter.

Målet med Finansinspektionens verksamhet

- Syftet med Finansinspektionens verksamhet är att upprätthålla stabiliteten på finansmarknaden och förtroendet för finansmarknadens funktion.

Bankfullmäktiges roll

- Bankfullmäktige övervakar den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i Finansinspektionens verksamhet.
- Bankfullmäktige bedömer hur Finansinspektionen har lyckats uppnå sina lagstadgade mål och hur antalet anställda och budgeten har utvecklats i förhållande till Finansinspektionens uppgifter och ändringarna i lagstiftningen och marknadsutvecklingen.
- De viktigaste redskapen för övervakningen är Finansinspektionens verksamhetsberättelse och direkti-
onens berättelse över målsättningarna för Finansinspektionens verksamhet och målpåföllelsen.

Förvaltnings- och ledningssystemet

- Direktionen har det övergripande policy- och tillsynsansvaret för Finansinspektionens verksamhet. Den beslutar bl.a. om riktlinjerna och målen för den långsiktiga verksamheten och principerna för den internationella verksamheten.
- Chef för Finansinspektionen är en direktör. Direktören svarar för att Finansinspektionens uppgifter sköts effektivt och ändamålsenligt och i enlighet med direktionens instruktioner.
- Beslut om utövningen av de nya befogenheterna behandlas av direktionen innan Finansinspektionens direktör fattar det slutliga beslutet.

Finansinspektionen har befogenhet att

- bevilja, begränsa och återkalla verksamhetstillstånd
- tilldela offentlig anmärkning och varning
- utfärda förbud mot verksamhet som ledamot eller suppleant i styrelsen, verkställande direktör eller vice verkställande direktör
- i samband med en undersökning utfärda yppandeförbud.

Finansinspektionen har också fått mer omfattande granskningsrätt och rätt att få uppgifter.

Reglering

Prospekt som godkänts i ett EU-land skall i framtiden vara giltiga för erbjudanden av värdepapper inom hela EU utan särskilt godkännande i varje medlemsstat. Vid erbjudanden av värdepapper över gränserna kan kostnaderna minskas genom att prospektet avfattas på engelska med en sammanfattning på värdmedlemsstatens officiella språk. Också möjligheten att införliva information i prospektet genom hänvisning till dokument (incorporated by reference) minskar kapitalanskaffningskostnaderna. För investerarna innehåller ett prospekt som upprättats enligt direktivet mer information än tidigare.

Prospektdirektivet kommer att ersätta de tidigare direktiven om börs- och emissionsprospekt.

Förslag till s.k. transparensdirektiv om upplysningskrav och flaggningsregler

Europeiska kommissionen överlämnade i mars 2003 sitt förslag till ett s.k. transparensdirektiv om insynskraven och flaggningsreglerna med avseende på upplysningar om emittenter vars värdepapper tas upp till handel på en reglerad marknad och om tillsynen av dem. När det gäller upplysningskraven tar direktivförslaget ställning till innehållet i årsredovisningen och halvårsrapporten och offentliggörandet av dem. Utöver årsredovisningen och halvårsrapporten skall emittenten under båda halvåren åtminstone verbalt beskriva utvecklingen av verksamheten, betydande händelser under perioden och deras eventuella inverkan på emittentens ekonomi. Med direktivet revideras också flaggningsreglerna. Spridningen av meddelanden till investerarna och informationens tillgänglighet kommer också att förbättras inom hela EU.

Som det nu ser ut kommer direktivet att träda i kraft hösten 2004 och de ändringar i lagstiftningen som är nödvändiga för att direktivet skall sättas i kraft senast hösten 2006.

De internationella redovisningsstandarderna blir en del av den finska bokföringslagstiftningen

Noterade företag skall från och med 2005 upprätta sina bokslut enligt de internationella redovisningsstandarderna (IAS/IFRS). Kravet gäller företag vars värdepapper tas upp till handel på en reglerad marknad. Europeiska värdepappers tillsynskommittén har gett sina rekommendationer om hur företagen bör informera om övergången till internationella redovisningsstandarder före 2005.

Finansinspektionen medverkade 2003 till utvecklingen av IAS-/IFRS-standarderna framför allt genom europeiska samarbetsforum och genom värdepapperstillsynskommittén och rådgivande bankkommittén. Europeiska värdepapperstillsynskommittén förberedde kommentarer till IASB (International Accounting Standards Board) om förslaget till standarder och tolkningar. Den rådgivande bankkommittén yttrade sig om makrosäkringen av ränterisk, som har stor inverkan på den finansiella sektorns säkringsredovisning (hedge accounting), direkt till IASB. Också Finansinspektionen skickade in sina synpunkter om detta till IASB.

IAS-gruppen, som tillsatts av handels- och industriministeriet för att ta ställning till genomförandet i Finland av IAS-förordningen, fair value-direktivet och moderniseringsdirektivet, lämnade sin slutrapport i juni.

Eftersom det bland kreditinstituten finns både noterade och onoterade företag, kommer det framöver att finnas både kreditinstitut som följer IAS-/IFRS-standarderna och kreditinstitut som följer nationella redovisningsregler. För att årsredovisningarna inte skall förlora i jämförbarhet föreslås den finska lagstiftningen kompletteras med bestämmelser om att alla kreditinstitut skall tillämpa det s.k. fair value-direktivet vid redovisningen av finansiella instrument såväl i koncernredovisningarna som i årsredovisningarna för enskilda företag. Vidare föreslås att kreditinstituten enligt moderniseringsdirektivet kunde värdera sina investeringsfastigheter antingen till anskaffningsvärde eller till verkligt värde.

Reglering

Tillsynen av den finansiella informationen samordnas

Finansinspektionen har deltagit i arbetet för att utveckla rutiner för tillsyn av den finansiella rapporteringen i EU-länderna, samordningen av tillsynen och tillsynssamarbetet. Europeiska värdepapperstillsynskommittén gav våren 2003 ut den första standarden om tillsynen av den finansiella rapporteringen på den europeiska värdepappersmarknaden. Syftet med tillsynsstandarderna är att harmonisera och utveckla tillsynen av de noterade bolagens finansiella rapportering och särskilt tillsynen av efterlevnaden av IAS-/IFRS-standarderna i Europa. Kommittén publicerade i slutet av året ett utkast till en andra tillsynsstandard där bl.a. ökat samarbete föreslås mellan tillsynsmyndigheterna vid bevakningen av finansiell information.

Reglering

Finansinspektionen var med i en arbetsgrupp som tillsatts av handels- och industriministeriet och som lade fram sitt förslag i mars 2003 om hur myndigheternas IAS-tillsyn bör organiseras i Finland. Arbetsgruppen föreslår att Finansinspektionen skall ansvara för IAS-tillsynen i Finland, medan bokföringsnämnden på begäran av tillsynsmyndigheten vid behov skall yttra sig om det aktuella ärendet. Under tillsyn står alla företag som skall upprätta sitt bokslut enligt IAS/IFRS-standarderna. Arbetsgruppens förslag grundar sig på Europeiska värdepapperstillsynskommitténs tillsynsprinciper.

Beredningen av lagstiftningen om tillsynen inleddes i början av 2004.

Tillförlitligare finansiell information eftersträvas

Den av handels- och industriministeriet tillsatta revisionslagsarbetsgruppen föreslår strängare krav på revisorernas arbete för att säkerställa tillförlitlig finansiell information. Arbetsgruppen betonar i sitt lagförslag, som överlämnades i november 2003, revisorns oberoende ställning och innehållet i revisionsberättelsen. Lekmannarevisorer skulle inte längre vara behöriga att säkra aktieägarnas och de andra intressegruppernas intressen.

Lagförslaget har sänts på remiss. Lagen bereds under 2004 och kan träda i kraft tidigast 2005.⁸

MARKNADENS VERKSAMHET OCH KONKURRENSNEUTRALITET

Fondföretagen får bättre konkurrensmöjligheter

För att förbättra placeringsfondernas konkurrenskraft föreslås vissa ändringar i lagen om placeringsfonder för att sätta ändringarna av fondföretagsdirektivet i kraft i Finland. Målet är att skapa förutsättningar för produktutveckling av placeringsfonder och annan verksamhet i fondbolagen och samtidigt säkerställa ett tillräckligt investerarskydd.

Fondbolagen föreslås få utökade verksamhetsmöjligheter. Bland annat skall de få förvalta också enskilda kunders investeringsportföljer. Samtidigt får fondbolagen ett europapass, dvs. rätt till verksamhet i andra EES-länder. Investerarskyddet säkras genom bestämmelser i lagen om fondbolagets kapitaltäckning och riskhantering.

I syfte att förbättra informationen till placerarna skall ett förenklat prospekt upprättas om varje placeringsfond. Prospektet skall innehålla väsentliga och tillräckliga uppgifter om placeringsverksamhetens mål, risker, kostnadsstruktur och förvaltning. Ändringarna beräknas träda i kraft i april 2004.⁹

Siva-arbetsgruppens förslag blev klart

Arbetsgruppen med uppgift att bedöma konkurrensneutraliteten mellan spar-, investerings- och livförsäkringsprodukter, den s.k. Siva-arbetsgruppen, överlämnade sin rapport i december. Enligt arbetsgruppen bör den nuvarande rätten till skatteavdrag för individuella pensionsförsäkringar utvidgas så att den gäller också investeringar genom avtal om bundet långtidssparande i form av sparande på bankkonton, fondandelar och direkt sparande i värdepapper. Dessa sparprodukter betraktas som sinsemellan konkurrerande sparprodukter och skall utom av försäkringsbolag också kunna erbjudas av depositionsbanker, värdepappersföretag och fondbolag. Bundet långtidssparande på bankkonton skulle inte omfattas av insättningsgarantin.

⁸⁻⁹ Se nyhetsbrevet Rahoitustarkastus tiedottaa/The FSA Newline 6/2003.

Den informationsskyldighet och utredningsplikt som gäller för värdepappersmarknaden skall enligt arbetsgruppens förslag utvidgas till att gälla placeringsobjekt i anslutning till fondanknutna pensionsförsäkringar. Till skillnad från nuvarande praxis skulle pensionsförsäkringsavtal och avtal om bundet långtidssparande åtminstone med vissa intervaller kunna sägas upp. Syftet är att kunderna vid bundet långtidssparande skall ha rätt att byta tjänsteleverantörer eller försäkringsbolag under spartiden.

Med tanke på konkurrensneutraliteten och kundskyddet är Finansinspektionen för att alla konkurrerande sparprodukter skall tillåtas som placeringsobjekt. Finansinspektionen understöder också en omfattande rätt att byta tjänsteleverantör, neutral beskattning, strängare kapitalkrav för tjänsteleverantörer för att säkerställa en tillförlitlig verksamhet och samordnade upplysningskrav för erbjudanden av produkter som ur placerings-synvinkel är identiska.

Finansinspektionen tillmäter arbetsgruppens vittomfattande och allmänna inriktning på konkurrensneutralitet och kundskydd stor betydelse. Trots att utvärderingen denna gång främst fokuserades på bundet långtidssparande, borde det breda perspektivet senare tas upp på nytt utan att utvärderingen av reglerna för branschöverskridande investeringsrådgivning glöms bort.¹⁰

Uppdateringen av investeringstjänstedirektivet på slutrakan

Ett av de viktigaste återstående projekten i Europeiska kommissionens handlingsplan för finansiella tjänster är uppdateringen av investeringstjänstedirektivet (Investment Services Directive, ISD). Kommissionen överlämnade sitt förslag till ändring av direktivet i november 2002 och syftet är att direktivet skall vara antaget senast i april 2004.¹¹ Det nuvarande direktivet från 1993 är föråldrat åtminstone i två hänseenden. Det täcker ett alltför snävt område och motsvarar därför inte marknadsutvecklingen. Dessutom

gynnar de övriga bestämmelserna i direktivet, exempelvis tillämpningen av värdepappersreglerna och det s.k. börstvånget, inte konkurrensen mellan företagen på marknaden och inte heller uppkomsten av en inre marknad.

I det nya investeringstjänstedirektivet regleras verksamheten i företag, kreditinstitut och marknadsplatser som tillhandahåller investeringstjänster. I fråga om värdepappersföretag preciseras villkoren för verksamhetstillstånd, exempelvis i fråga om hanteringen av intressekonflikter. Dessutom finns det betydligt mer täckande uppföranderegler för kundrelationer. Uppförandereglerna bygger på rekommendationer som antagits av Europeiska värdepapperstillsynskommittén. Nya områden för regleringen är investeringsrådgivning, som blir en tillståndspliktig investeringstjänst, och råvaruderivat som med vissa undantag kommer att omfattas av direktivet.

Villkoren för verksamhetstillstånd för marknadsplatser och marknadsplatsernas verksamhet regleras i det nya direktivet betydligt mer täckande än tidigare. Det finns också nya bestämmelser om genomsynligheten i handeln (transparency).

Den viktigaste ändringen av direktivet gäller öppenheten och regleringen av olika handelssystem. Utöver reglerade marknader gäller direktivet också s.k. alternativa handelssystem (MTE, Multilateral Trading Facilities). Utgångspunkten är att likvärdiga genomsynlighetskrav tillämpas både på reglerade och på alternativa marknader. Detta innebär dels att köp- och sälj-erbud skall offentliggöras (pre-trade-transparens), dels att handelsvolym och handelspriser i regel skall offentliggöras direkt (post-trade-transparens). Under olika stadier av beredningen av direktivet har det rått olika uppfattning om dessa genomsynlighetskrav (särskilt pre-trade-transparens) skall utsträckas till att gälla internt utförda kunduppdrag inom värdepappersföretaget utan att de slussas vidare till reglerade marknader eller alternativa handelssystem.

Reglering

¹⁰ Se nyhetsbrevet Rahoitustarkastus tiedottaa/The FSA Newline 6/2003.

¹¹ Direktivet skall genomföras i den nationella lagstiftningen inom två år.

Arbetsgrupp föreslår ny aktiebolagslag

En arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet överlämnade sitt förslag till ny aktiebolagslag i maj 2003. Ett viktigt mål är en lag som ger små och växande bolag möjlighet att ordna sin verksamhet så effektivt som möjligt.

Arbetsgruppen ansåg att det behövs en ny aktiebolagslag. I betänkandet föreslås att aktiebolagens verksamhetsmöjligheter förbättras genom att flera av de nuvarande formkraven lindras eller slopas samtidigt som de reglerade verksamhetsalternativen och de dispositiva reglerna ökas. Borgenärernas och minoritetsaktieägarnas ställning tryggas genom att de allmänna bolagsrättsliga principerna betonas, rättsskyddsmedlen effektivteras och regleringen görs klarare. I betänkandet föreslogs bl.a. att kapitalsystemet görs flexiblarare, mindre bolag slipper revisions tvånget och aktieinnehavens offentlighet begränsas.

Finansinspektionen gjorde i sitt remissyttrande vissa förbehåll mot arbetsgruppens förslag. Inspektionen ansåg att det är viktigt för investerarskyddet att boksluten granskas av revisor och att revisionen utförs av en godkänd revisor. Särskilt för Finansinspektionens tillsynsobjekt och noterade bolag borde ägarstyrningen regleras på det sätt som Europeiska kommissionen föreslår. Detta skulle bidra till stabila finansmarknader och främja förtroendet för marknaden.

Arbetet med den nya aktiebolagslagen fortsätter. Målet är att regeringens proposition med förslag till ny aktiebolagslag skall överlämnas till riksdagen under 2004. Lagberedningen har haft nära anknytning till arbetet i EU.¹²

TILLSYN AV MISSBRUK

Direktivet om marknadsmissbruk utökar tillsyns- och utredningsbefogenheterna

Direktivet om marknadsmissbruk (direktivet om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan) som utökar tillsyns- och utredningsbefogenheterna trädde i kraft i april 2003. Enligt det nya direktivet skall den behöriga myndigheten få alla tillsyns- och utredningsbefogenheter som den behöver för att utföra sina uppgifter.

Myndigheten kan utöva dessa befogenheter antingen direkt, i samarbete med andra myndigheter eller genom delegering till de behöriga rättsliga myndigheterna. Det är ännu oklart hur befogenheterna kommer att fastställas i praktiken när direktivet sätts i kraft i Finlands nationella lagstiftning. Direktivet kommer sannolikt åtminstone i viss mån att öka Finansinspektionens tillsyns- och utredningsbefogenheter.

Direktivet om marknadsmissbruk ålägger medlemsstaterna att säkerställa att lämpliga administrativa åtgärder kan vidtas eller lämpliga administrativa påföljder beslutas beträffande de personer som är ansvariga för att de bestämmelser som antagits enligt direktivet inte har följts. I praktiken kan detta innebära att Finansinspektionen får rätt att i vissa situationer besluta om administrativa påföljdsavgifter för brott mot bestämmelserna.¹³

Själva direktivet och de direktiv och den förordning som Europeiska kommissionen har antagit med stöd av direktivet skall sättas i kraft i medlemsstaterna senast i oktober 2004. En arbetsgrupp tillsatt av finansministeriet förbereder de ändringar som är nödvändiga för att sätta i kraft bestämmelserna i den nationella lagstiftningen.

Reglerna om penningtvätt reviderades

Lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt ändrades i juni 2003. Ändringarna gäller tillämpningsområdet, utvidgning av kretsen

Reglering

¹² Se nyhetsbrevet Rahoitustarkastus tiedottaa/The FSA Newsline 5/2003.

¹³ Se nyhetsbrevet Rahoitustarkastus tiedottaa/The FSA Newsline 1/2003.

av anmälningspliktiga också till yrkesgrupper utanför den finansiella sektorn och anmälningsplikten. Ändringarna beror på EU:s andra penningtvättsdirektiv¹⁴ och genomförandet av rekommendationerna från den internationella arbetsgruppen för finansiella åtgärder mot penningtvätt (Financial Task Force on Money Laundering, FATF) om åtgärder mot finansiering av terrorism.

Till lagens syfte och tillämpningsområde fogades utom förhindrande och avslöjande av penningtvätt också förhindrande av finansiering av terrorism. Skyldigheten att anmäla misstänkta fall gäller härefter både transaktioner som misstänks hänföra sig till penningtvätt och transaktioner som misstänks ha anknytning till finansiering av terrorism.

Strafflagen ändrades i april bl.a. i fråga om bokföringsbrott, gäldenärsbrott och penningtvättsbrott. Syftet med ändringarna är att effektivisera utredningen av ekonomiska brott. Enligt den nya lagen kan också penningtvätt av oaktsamhet dömas. Det finns nu särskilda brottsbenämningar för penningtvättsbrott i strafflagen. Till definitionen av penningtvätt fogades förmedling av egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott och bistånd för att dölja eller maskera vinningens eller egendomens olagliga ursprung.

Arbetsgruppen för finansiella åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism godkände i juni reviderade 40 rekommendationer. Rekommendationerna erkänns globalt som modellregler för systemet för och lagstiftningen om bekämpning av penningtvätt. Trots att de nya rekommendationerna tillåter nationell prövning vid tillämpningen blir det nödvändigt att precisera reglerna också i Finland. Rekommendationerna innehåller mer detaljerade krav än förut i fråga om omsorgsplikten, dvs. rutinerna för kundidentifikation, kundkännedom och riskhantering. En arbetsgrupp tillsatt av inrikesministeriet håller på att bereda ändringar i lagstiftningen och bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt. Finansinspektionen medverkar i arbetsgruppen.

¹⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/97/EG av den 4 december 2001 om ändring av rådets direktiv 91/308/EEG om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar.

UPPDATERING AV KAPITALTÄCKNINGSGREGLERNA

Arbetet med de nya kapitaltäckningsreglerna pågår fortfarande

Arbetet med de nya kapitaltäckningsreglerna, Basel II, fortsatte planenligt i början av året. Syftet med reformen är att öka den internationella finansiella stabiliteten genom att kapitalkravet i högre grad än tidigare kopplas till den faktiska riskexponeringen och bankerna uppmuntras att utveckla sin riskhantering. Med reformen ökar kraven på genomlysning och ansvarighet i verksamheten. En betydande ändring är en process för individuell utvärdering av varje tillsynsobjekts kapitaltäckning med hänsyn till särdragen och osäkerhetsfaktorerna i riskprofilen och tillsynsmyndighetens möjlighet att kräva en högre kapitaltäckningsgrad än 8 %.

Baselkommittén utredde i början av 2003 effekterna av de nya kapitaltäckningsreglerna på kapitaltäckningskravet och kapitalbasen för bankerna (den s.k. QIS3). Kommittén skickade också ut ett remissdokument om sitt nyaste detaljerade förslag till kapitaltäckningsregler som utgår från den tredje pelaren¹⁵ och publicerade resultatet av sin QIS3-undersökning om effekterna av de nya beräkningsreglerna på kapitalkraven.¹⁶

Resultaten motsvarar de mål Baselkommittén satt för reformen att reglerna i högre grad än förut skall beakta riskerna i den finansiella verksamheten och förbättra allokeringen av upplåningskostnaderna. Den ökade riskkänsligheten i kapitalkravet accepteras allmänt. Stöd ges också åt strävan att uppmuntra bankerna att fortlöpande utveckla sina riskhanteringssystem och sin internkontroll. Enligt de nya kapitaltäckningsreglerna kan bankerna vid beräkningen av kapitalkravet

¹⁵ Första pelaren innehåller regler för hur minimikravet på kapital för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker skall beräknas, inklusive alternativa metoder för att beräkna kapitalkravet. Den andra pelaren ålägger bankerna skyldighet att göra en bedömning av det samlade kapitalbehovet i förhållande till riskerna i verksamheten och omvärlden, inklusive en utvärdering av riskhantering och internkontroll. Tillsynsmyndighetens uppgift är att utvärdera bankens kapitalhanteringsprocesser och -metoder och ta ställning till kapitaltäckningen i relation till risktagandet. Den tredje pelaren ökar informationskyldigheten och definierar minimikraven på informationsgivningen i avsikt att öka marknadsdisciplinen.

¹⁶ Baselkommitténs publikationer finns på kommitténs webbplats (<http://www.bis.org/bcb>).

övergå från enklare metoder till mer exakta och avancerade riskhanteringsmetoder när systemen utvecklas.¹⁷ Bankerna kan också bättre än tidigare utnyttja olika tekniker att reducera kreditrisken.

I yttrandena riktades kritiken bl.a. mot att reglerna är för detaljerade och mot kostnaderna för att genomföra dem. Den omfattande nationella valfriheten kan medföra stora variationer i tillsynen av kapitaltäckningen. Kritik riktades också mot de konjunkturskärpande effekter reglerna kan tänkas ha, mot reglerna för beräkning av den operativa risken och mot det eventuellt höjda kapitalkravet i pelare 2. Flera instanser föreslog betydande ändringar i behandlingen av förväntade förluster, de interna metoderna för beräkning av kreditrisk, och mindre ändringar i hanteringen av kreditkortsfordringar och värdepapperisering, och i vissa tekniker för minskning av kreditrisken.

Reglering

I oktober meddelade Baselkommittén med anledning av resultatet av undersökningen att den behöver ytterligare högst sex månader för att finslipa rekommendationen och att det slutliga förslaget kommer att publiceras senast före utgången av juni 2004. Baselkommittén varslade inte om några förseningar i tidtabellen, enligt vilken reglerna skall träda i kraft den 31 december 2006.

Europeiska kommissionens förslag till direktiv om kapitaltäckningsreglerna bereds i takt med Baselkommitténs arbete

Europeiska kommissionen offentliggjorde i början av juni 2003 ett direktivutkast om de riskbaserade kapitaltäckningsreglerna¹⁸, som i huvuddrag följer Baselkommitténs förslag, men ändå innehåller vissa olikheter.

EU kommer att rikta de nya kapitaltäckningsreglerna till samtliga banker och värdepappersföretag oberoende av storlek, medan Baselkommitténs förslag gäller stora, internationella banker. Kommissionen försöker anpassa reglerna även till små institut med begränsad verksamhet och också i övrigt ta hänsyn till särdragen på EU:s

finansmarknad. Kommissionen eftersträvar också ett ökat samarbete mellan tillsynsmyndigheterna vid tillsynen av kapitaltäckningen i koncerner med verksamhet i flera olika länder och en bättre genomsynlighet i tillsynsmyndigheternas verksamhet.

Finansinspektionen har deltagit aktivt i beredningen av EU-lagstiftningen i flera arbetsgrupper och kommittéer, i samordningen av det nordiska samarbetet och i beredningen av Basel II i samarbetsgruppen för banktillsynen i EES-länderna (Groupe de Contact). Dessutom har Finansinspektionen koordinerat insamlingen och analysen av Finlands statistik för QIS3-utredningen och samordnat myndigheternas yttranden till både Baselkommittén och Europeiska kommissionen. I början av 2003 tillsatte de finländska myndigheterna en gemensam s.k. capital review-arbetsgrupp, med uppgift att bereda den lagstiftning som behövs i Finland för att genomföra de nya kapitaltäckningsreglerna, samordna myndigheternas gemensamma yttranden och ståndpunkter och bedöma effekterna av reformen.

Finansinspektionen höll i likhet med året innan regelbundna informations- och diskussionsmöten med aktörerna på finansmarknaden. Dessutom intervjuades branschaktörer om nuläget i fråga om kapitalhanteringsprocesserna och förberedelserna för kraven enligt pelare 2. Under andra halvåret började Finansinspektionen utarbeta en förhandsstyrning (tolkningar) av innehållet i de val som görs på nationell nivå, minimikraven på avancerade modeller för beräkning av kreditrisker och minimikraven på kapitalhanteringsprocessen.

Kapitaltäckningskrav för finansiella konglomerat

Finansiella konglomerat skall i framtiden beräkna sin kapitaltäckning. I den nuvarande lagen ställs inget kapitaltäckningskrav på finansiella konglomerat, men ett sådant föreslås i en proposition som syftar till att sätta i kraft bestämmelserna om kapitaltäckningskrav i direktivet om finansiella konglomerat. Detaljerade regler för beräkningen av kapitaltäckningen utfärdas genom statsrådets förordning.

Enligt förslaget skall kapitalbasen för konglomeratet vara minst lika stor som kapitaltäcknings-

¹⁷ Mer om reformen exempelvis i Euro & talous 1/2003.

¹⁸ Europeiska kommissionens förslag, resultatet av EU:s konsekvensanalys och de remissyttranden kommissionen fått på direktivförslaget finns på kommissionens webbplats (http://europa.eu.int/comm/internal_market/).

kravet. Kapitalbasen beräknas enligt de branschvisa beräkningsprinciper som gäller för de finans- och försäkringsföretag som hör till konglomeratet och den kalkylmässiga grunden för minimikapitalkravet skall vara de branschvisa kapitaltäckningskraven. I multinationella konglomerat skall metoderna för beräkning av kapitaltäckningen grunda sig på lagstiftningen i det ledande företags hemland.

Utgångspunkten för direktivet är att harmonisera rutinerna för tillsyn av finansiella konglomerat i EU:s medlemsländer. Finland betonar i sitt eget lagförslag särskilt samarbetet mellan till-

synsmyndigheterna i olika länder vid tillsynen av multinationella finansiella konglomerat. Finland har samarbetat med de övriga nordiska länderna vid beredningen av lagstiftningen för att säkerställa en samordnad tolkning av kraven enligt direktivet. Syftet är bland annat att samordna den nationella lagstiftningen med lagstiftningen i de övriga nordiska länderna och undvika överlappande tillsyn av multinationella konglomerat med verksamhet i flera nordiska länder. Detta är möjligt genom en precisering av lagens tillämpningsområde.¹⁹

Reglering

¹⁹ Se nyhetsbrevet Rahoitustarkastus tiedottaa/The FSA Newline 6/2003.

► Verksamhetsutveckling

Verksamhets-
utveckling

Den all snabbare integrationen, förändringarna i EU-lagstiftningen och andra omvärlds-förändringar ställer ökade krav på tillsynen. Införandet av internationella redovisnings-standarder (IAS), de nya kapitaltäcknings-reglerna och många projekt inom marknads-tillsynen kräver under de närmaste åren betydande resurser utöver den löpande tillsynen.

Målet med den egna verksamhets-utvecklingen 2003 var en allt effektivare verksamhet så att inspektionen bättre och kostnadseffektivt kan möta de utmaningar som marknadsutvecklingen och förändringarna i tillsynsobjektens verksamhet innebär. Framför allt vidtogs förberedelser för genomförandet av IAS-standarderna, kapitaltäckningsreglerna och andra projekt i anslutning till EU:s handlings-plan för finansiella tjänster.

Finansinspektionen såg över sitt förvaltnings- och ledningssystem

Finansinspektionen utvecklar sin verksamhet utgående från omvärldskraven och den nya lagen om Finansinspektionen. Till följd av den nya lagen ökade Finansinspektionen befogenheter och samhälleliga ansvarighet. Detta förutsätter att Finansinspektionen har ett välfungerande för-valtnings- och ledningssystem.

Finansinspektionen såg över hela sitt för-valtnings- och ledningssystem med utgångspunkt i de internationella standarderna avseende god förvaltnings- och ledningssystem och Internationella valutafondens (International Monetary Fund, IMF) rekommendationer om genomsynlighet och redogjorde för översynen på sin webbplats. Finansinspektionens förvaltnings- och ledningssystem har fastställts i lagen om Finansinspektionen. Finansinspektionen följer i tillämpliga delar samma internationella standarder²⁰ om organiseringen av och informationsgivningen om företagsstyrningen som tillämpas på tillsynsobjekten.

Finansinspektionen omorganiserades

Finansinspektionens nya organisation trädde i kraft den 1 juni 2003. Målet är en effektivare verksamhet och beredskap för de allt större utmaningarna på tillsynsområdet, särskilt kraven på solvenstillsyn enligt de nya kapitaltäcknings-reglerna. Den nya organisationsstrukturen bygger på en funktionell indelning i stället för en sektor-indelning som tidigare.

Den tidigare kreditinstitutsavdelningens och kapitalmarknadsavdelningens arbetsuppgifter delades upp på två nya avdelningar. Tillsynen över

²⁰ Enhancing Corporate Governance for Banking Organisations, Basel Committee on Banking Supervision, september 1999, och IMF's Code of Good Practices in Transparency in Monetary and Financial Policies.

kapitaltäckningen för alla företag under tillsyn koncentrerades till en ny avdelning för solvens-tillsyn. Marknadstillsynen, tillsynen av uppförande-regler, systemtillsynen och tillsynen över HEX-koncernen sammanfördes till en ny avdelning för marknadstillsyn.

En solvenstillsyn koncentrerad till en avdelning säkerställer likartad tillsyn oberoende av institution. Genom att tillsynen av marknaden, marknadssystemen och uppförandereglerna sammanfördes till en och samma avdelning effektiveras den samordnande tillsynen av uppförandet hos alla tjänsteleverantörer som står under Finansinspektionens tillsyn. Det möjliggör också en effektivare analys av marknadsinfra-strukturen ur ett helhetsperspektiv.

Bedömningen av måluppfyllelsen i tillsynen utvecklades

Resultatanalysen vidareutvecklades enligt de mål som godkänts av Finansinspektionens direktion. Även den nya lagen om Finansinspektionen förutsätter att måluppfyllelsen utvärderas. Enligt lagen om Finansinspektionen skall bankfull-mäktige övervaka ändamålsenligheten och effektiviteten i Finansinspektionens verksamhet. Bankfullmäktige skall övervaka den allmänna ändamålsenligheten i Finansinspektionens verksamhet ”framför allt genom utvärdering av hur den i lagen angivna målsättningen för Finansinspektionens verksamhet har förverkligats till den del som Finansinspektionen har kunnat inverka på saken inom ramen för sina lagstadgade uppgifter”. Med övervakning av den allmänna effektiviteten i verksamheten avses ”framför allt uppföljning av Finansinspektionens personal-utveckling och allmänna budgetutveckling i förhållande till Finansinspektionens uppgifter samt ändringar som föranleds av lagstiftningens eller marknadens utveckling”.

Finansinspektionen har för avsikt att utveckla utvärderingen så att bankfullmäktige och direktio-nen får de underlag som behövs för bedömningen av ändamålsenligheten i verksamheten. Utvärderingssystemet skall också vidareutvecklas så att det styr verksamheten in på strategiskt viktiga områden.

Bankfullmäktiges viktigaste övervaknings-redskap är den berättelse över målsättningen för

Finansinspektionens verksamhet och målupp-fyllelsen som direktionen minst en gång om året skall ge bankfullmäktige och den årliga verksam-hetsberättelsen.

Effektivare tillsyn och kostnadsinbesparingar genom bättre utnyttjad ny teknologi

Finansinspektionens standard (föreskrift) om rapporteringen av stora exponeringar och risk-koncentrationer trädde i kraft den 30 september 2003. Den tekniska insamlingen av data som skall rapporteras enligt standarden reviderades och för rapportörerna lades upp ett särskilt inrapporte-ringsprogram som kan laddas ned från distri-butionstjänsten Jakelu på Internet.

Tjänsten var i flitig användning 2003. Under detta första verksamhetsår loggade 606 företag in sig på tjänsten och 4 602 rapporteringsprogram laddades ned. Företagen kan där ladda ned Excel-baserade rapporteringsprogram för rapporter och statistik till olika myndigheter. Tjänsten har avsevärt underlättat myndigheternas och rappor-törernas arbete jämfört med det tidigare systemet med rapportering på diskett. Distributionstjänsten Jakelu, som finns på Finansinspektionens webbplats, har tagits fram av Finansinspektionen, Finlands Bank och Statistikcentralen.

Finansinspektionen utförde 2003 en pilot-undersökning om hur tillsynsuppgifter om värdepappersavslut och avslutsparter skall samlas in i framtiden. Det är nämligen snart inte längre möjligt för Finansinspektionen att få in uppgifter genom clearing- och avvecklingssystemet i samma utsträckning som nu. Dessutom ändras bestämmelserna om tillsyn och insamling av tillsynsuppgifter till följd av EU:s harmoniserings-krav. De olika handels- och clearingparterna intervjuades om alternativa lösningar och en modell till ett nytt system lades fram för dem. Utformningen av det nya systemet, som döpts till KAVAKE, sköts fram till 2004. Datainsamlingen enligt det nya systemet kommer sannolikt inte i gång förrän 2005.

I början av 2003 införde Finansinspektionen elektroniska sändlistor för sina viktigaste publika-tioner: föreskriftssamlingen, tillsynsmeddelandena och nyhetsbrevet *Rahoitustarkastus tiedottaa*. Samtidigt blev nyhetsbrevet en ren nätpublikation.

Verksamhets-
utveckling

Intressegrupperna gav Finansinspektionens verksamhet betyget åtta

Enligt en imageundersökning sommaren 2003 ansåg intressegrupper att Finansinspektionen hade uppfyllt målen bättre än tidigare. Deras uppfattning om Finansinspektionen hade också blivit positivare. Enligt undersökningen fick Finansinspektionen betyget 7,9. I en motsvarande undersökning 1999 hade betyget varit 7,8.

Bland intressegrupperna värderade tillsynsobjekten och andra myndigheter Finansinspektionens verksamhet högst. Journalisterna och till en del även börsbolagen förhöll sig mest kritiskt till Finansinspektionen.

I undersökningen efterlystes ökad framförhållning och öppenhet. Även om Finansinspektionens kommunikation enligt respondenterna fungerar väl borde Finansinspektionens information vara aktivare, tydligare och begripligare.²¹

Verksamhets-
utveckling

Kompetensutveckling

De största kompetensutmaningarna för hela personalen är de nya kapitaltäckningsreglerna (Basel II), de internationella redovisningsstandarderna (IAS) och arbetet bland annat i Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR).

Ytterligare resurser inriktades på internberedningen och den övergripande styrningen av Basel II-projektet och effektivare användning av

projekthanteringsverktygen. Internutbildning anordnades om innehållet i de nya kapitaltäckningsreglerna och huvuddragen i de tillsynsprocesser som de kräver och en allt större del av personalen deltog i projekt för översyn av tillsyn och reglering. De anställda deltog också i kurser om Basel II-reformen och bästa praxis för riskhantering och kapitalplanering såväl i Finland som utomlands.

Personalens kunskaper om IAS-standarderna byggdes på genom interna kurser. Kunskaperna fördjupades bland annat också genom deltagande i nationellt lagrevideringsarbete och arbete på internationell nivå. Finansinspektionen medverkade i utvecklingen av tillsynen över den finansiella informationen om den europeiska värdepappersmarknaden.

Kompetensen i fråga om tillsynen av betalningssystem, det nya investeringstjänstedirektivet och ändringarna i lagen om placeringsfonder fördjupades genom en intern föreläsningsserie. Finansinspektionen anordnade också tillsammans med finansministeriet, justititeministeriet och Finlands Bank workshopar om värdepappersavvecklingssystem.

Dessutom deltog personalen i utbildning om internationell banktillsyn, exempelvis i Banking Supervision-kurser anordnade av den amerikanska centralbanken (Federal Reserve, FED).

Kompetensutvecklingen systematiserades så att systemet med individuella utvecklingsplaner utvidgades att omfatta alla anställda.

²¹ Se nyhetsbrevet Rahoitustarkastus tiedottaa/The FSA Newline 5/2003.

► Finansinspektionen i korthet

Finansinspektionen inrättades vid Finlands Bank i oktober 1993. Föregångaren var bankinspektionen (1922–1993), som var underställd finansministeriet.

Finansinspektionen fungerar administrativt i samband med Finlands Bank men är självständig i sina beslut och i sin tillsynsverksamhet. Finansinspektionen anlitar tjänster från centralbanken, bl.a. personaladministration, ekonomiförvaltning, dataadministration, säkerhet och övrig allmän administration.

Förvaltning och övervakning av verksamheten

Finansinspektionens lednings- och förvaltnings-system har fastställts i lagen om Finansinspektionen. Den kompletteras med en revision som utförs av Finlands Banks revisorer, en fristående internrevision och ett system för intern styrning och kontroll. Revisionen utförs av de riksdagsvalda revisorerna för Finlands Bank. Internrevisionen handläggs av Finlands Banks interna revision enligt principer som antagits av Finansinspektionens direktion. Direktionen godkänner också det interna styrnings- och kontrollsystemet.

Bankfullmäktige övervakar den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i Finansinspektionens verksamhet. Bankfullmäktiges viktigaste övervakningsredskap är den årliga verksamhetsberättelsen och den berättelse över

målsättningen för Finansinspektionens verksamhet och måluppfyllelsen som direktionen minst en gång om året skall ge bankfullmäktige. Bankfullmäktige kan behandla berättelsen som en del av sin berättelse om Finlands Banks verksamhet till riksdagen. Bankfullmäktige utnämner dessutom medlemmarna, suppleanterna, ordföranden och vice ordföranden i Finansinspektionens direktion och fastställer Finansinspektionens arbetsordning.

Finansinspektionens direktion bär ansvaret för styrningen och övervakningen av Finansinspektionens verksamhet. Direktionen fastställer riktlinjerna och målen för verksamheten på lång sikt och övervakar att målen uppfylls och riktlinjerna följs. Den fattar också beslut i frågor som har stor betydelse för tillsynsobjektets verksamhet eller för finansmarknadens stabilitet eller utveckling i övrigt. Dessutom beslutar direktionen om Finansinspektionens organisation och verksamhetsenheter.

Direktionen har sex medlemmar och tre suppleanter som utnämns på förslag av Finlands Bank, finansministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Enligt lagen är Finansinspektionens direktör och Försäkringsinspektionens överdirektör medlemmar av Finansinspektionens direktion. Mandatperioden för direktionsmedlemmarna är tre år.

Finansinspektionen är ett enrådighetsverk där verksamheten leds av direktören. Till direktörens

Finansinspektionen
i korthet

uppgifter hör alla de angelägenheter som inte uttryckligen har tilldelats direktionen. Direktören svarar för att de uppgifter som ankommer på Finansinspektionen sköts effektivt, ändamålsenligt och enligt direktionens instruktioner i syfte att uppfylla det i lagen angivna målet. De viktigaste besluten fattar direktören i ledningsgruppen efter att ha hört ledningsgruppen. Ledningsgruppen består av direktören, biträdande direktörerna, chefen för stabsenheten, chefsjuristen och rådgivaren.

Internrevisionen, som handläggs av Finlands Banks revisionsenhet, är ett från Finansinspektionens verksamhet fristående organ. Principerna för internrevisionen och den årliga revisionsplanen godkänns av Finansinspektionens direktion.

För revisionen svarar Finlands Banks revisorer, som utsetts av riksdagen. Revisorerna rapporterar till bankfullmäktige

Den interna styrningen och kontrollen är en del av ledningssystemet som skall ge ledningen den information som behövs till underlag för beslutsfattandet och utvärderingen av verksamheten. Direktionen antar principerna för den interna kontrollen. Finansinspektionens ledningsgrupp skall se till att den interna kontrollen och riskhanteringen är tillfredsställande med hänsyn till verksamhetens art. Internkontroll- och riskhanteringsmetoderna ses över varje år.

Organisation och personal

Ansvar för tillsynen av marknaderna och tillsynsobjekten har ålagts två tillsynsavdelningar: avdelningen för solvenstillsyn och avdelningen för marknadstillsyn. Tillsynen över kapitaltäckningen för alla företag under tillsyn har koncentrerats till avdelningen för solvenstillsyn. Avdelningen för marknadstillsyn ansvarar för marknadstillsynen, tillsynen av marknadsuppförande, systemtillsynen, tillsynen över HEX-koncernen och regleringen och regelutvecklingen för den övervakade branschen. Stabsenheten har till uppgift att dra upp riktlinjerna för de strategiska målen och principerna för regleringen och att styra och övervaka att riktlinjerna följs. Dessutom bär enheten ansvaret för tillstånds- och sanktionsprocesserna. Avdelningen för tillsynsstöd svarar för redovisnings- och kapitaltäckningsreglering, kommunikation och dokumenttjänster, informa-

tionssystem, verksamhetsplanering och intern kontroll.

Vid slutet av 2003 hade Finansinspektionen totalt 138 anställda (föregående år 136). Vid avdelningen för solvenstillsyn tjänstgjorde 54, vid avdelningen för marknadstillsyn 45, vid avdelningen för tillsynsstöd 30 och vid stabsenheten 9.

Under 2003 var personalomsättningen räknad i rekryteringar 6,5 %²² (11,5 %) i snitt, medan den uttryckt som avgångar var 5 %²³ (7 %). Medelåldern på personalen var 43 år.

Finansiering

Finansinspektionens verksamhet finansieras med tillsynsavgifter, som består av periodavgifter och åtgärdsavgifter. Tillsynsavgifter betalas av värdepappersemittenterna och de företag som står under Finansinspektionens tillsyn. En del av Finansinspektionens beslut och andra åtgärder är avgiftsbelagda och för dem tar Finansinspektionen ut en åtgärdsavgift.

Kostnaderna för verksamheten uppgick 2003 till ca 15 miljoner euro (14,2 miljoner euro 2002). Av detta belopp täcktes 14,6 miljoner euro med periodavgifter, 0,5 miljoner euro (3,1 %) med åtgärdsavgifter och 0,008 miljoner euro (0,1 %) genom andra intäkter.

²² Rekryteringar/närvarande personal i snitt * 100.

²³ Avgångar/närvarande personal i snitt * 100.

Tabell 3.

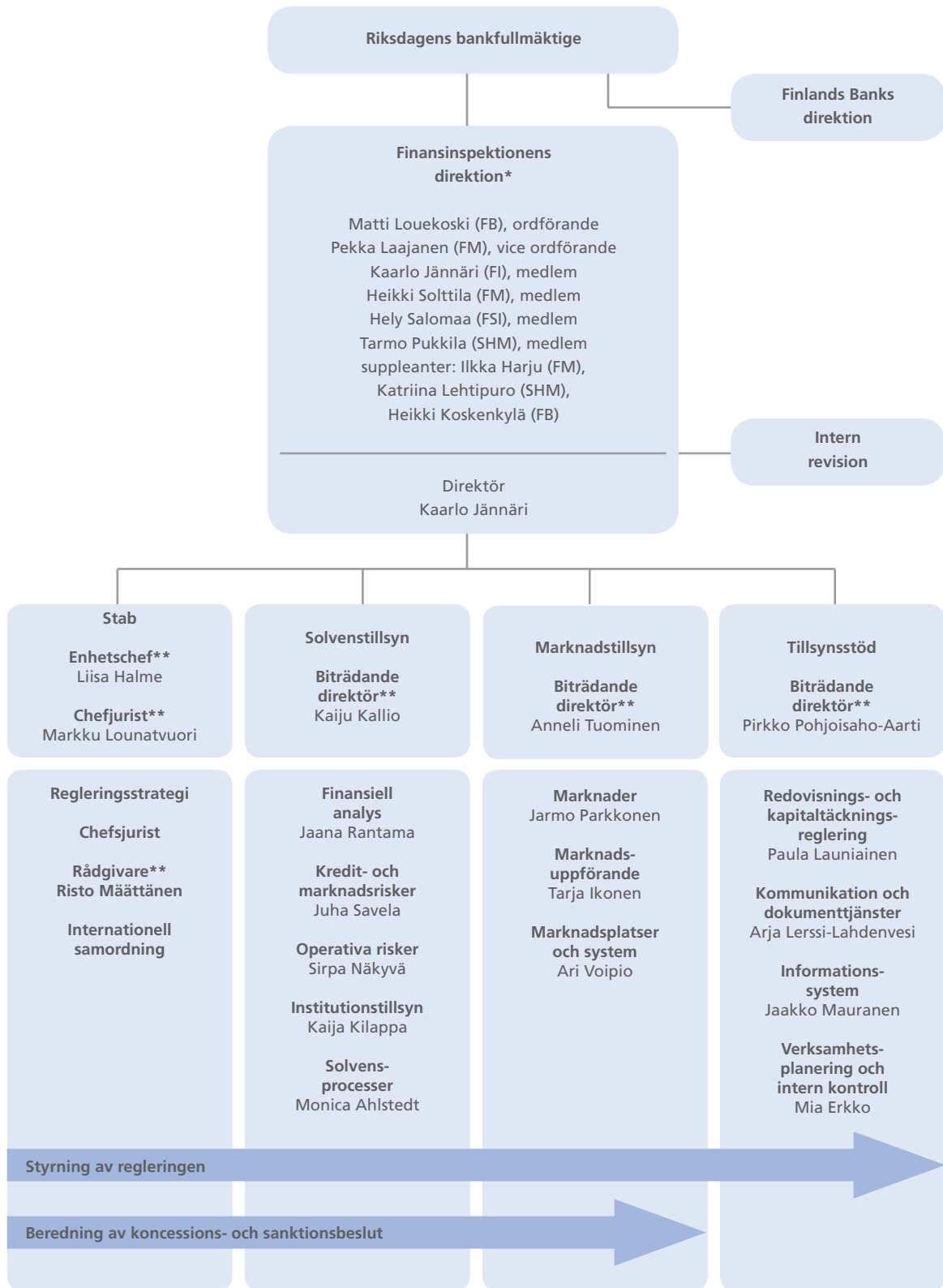
Antal anställda, kostnader och intäkter 2000–2003

	2003	2002	2001	2000
Antal anställda	138	136	125	123
Kostnader och intäkter, miljoner euro				
Verksamhetskostnader	15,0	14,2	12,4	11,5
Tillsynsavgifter				
Periodavgifter	14,6	13,7	11,7	10,8
Åtgärdsavgifter	0,5	0,5	0,6	0,6

Källa: Finansinspektionen.

Figur 7.
Finansinspektionens organisation 31.12.2003

Finansinspektionen
i korthet

* FB = Finlands Bank, FM = Finansministeriet, FI = Finansinspektionen,
FSI = Försäkringsinspektionen, SHM = Social- och hälsovårdsministeriet.

** Medlem av ledningsgruppen.

Tabell 4.

Verksamhetskostnader och -intäkter 2002 och 2003, tusen euro

	Utfall 2002	Utfall 2003	Budget 2004
Kostnader			
PERSONALKOSTNADER			
Löner			
Fast anställda	6 012	6 708	7 224
Visstidsanställda	684	584	244
Semestervikarier	86	72	79
Övriga löner och arvoden	81	68	92
	<u>6 864</u>	<u>7 432</u>	<u>7 639</u>
Övriga personalkostnader			
Lönebikostnader	2 236	2 286	2 332
Övriga personalkostnader	109	119	185
	<u>2 345</u>	<u>2 404</u>	<u>2 517</u>
Summa personalkostnader	9 209	9 837	10 156
ÖVRIGA KOSTNADER			
Utbildning	302	249	386
Tjänsteresor	442	391	464
ADB-kostnader	817	917	1 508
Kontorstjänster	590	756	834
Hyror och fastighetsunderhåll	1 630	1 674	1 708
Övriga kostnader	1 151	1 206	1 455
	<u>4 932</u>	<u>5 193</u>	<u>6 354</u>
AVSKRIVNINGAR			
Maskiner och inventarier	25	15	31
Summa avskrivningar	<u>25</u>	<u>15</u>	<u>31</u>
Summa kostnader	14 166	15 045	16 540
Intäkter			
TILLSYNSAVGIFTER			
Periodavgifter	-13 659	-14 564	-15 911
Åtgärdsavgifter	-493	-472	-630
	<u>-14 152</u>	<u>-15 036</u>	<u>-16 540</u>
ÖVRIGA INTÄKTER			
Diverse intäkter	-14	-8	0
	<u>-14</u>	<u>-8</u>	<u>0</u>
Summa intäkter	-14 166	-15 045	-16 540

Finansinspektionen
i korthet

Tabell 5.

Tillsynsavgifter 2002 och 2003, tusen euro

	2003	2002
KREDITMARKNADSAVGIFTER		
Affärsbanker	6 049	5 782
Centralinstitutet för sammanslutningen av andelsbanker och medlemsbanker	1 524	1 347
Lokalandelsbanker	176	154
Sparbanker	252	221
Sparbanksaktiebolag	201	171
Övriga kreditinstitut	739	826
Säkerhetsfonder	34	31
Utländska kreditinstituts filialer och representationskontor	48	53
Kreditinstitutens holdingföretag	15	13
Pantlåneinrättningar	7	8
Summa	9 044	8 606
KAPITALMARKNADSAVGIFTER		
Marknadsplatser	660	532
Tillhandahållare av investeringstjänster	1 787	1 987
Fondbolag	1 024	780
Värdeandelssystemet	507	403
Emittenter	1 273	1 107
Insiderregisteransvariga	268	244
Summa	5 520	5 053
ÅTGÄRDSAVGIFTER		
Fondbolag	159	158
Emittenter	285	308
Övriga	28	27
Summa	472	493
SUMMA AVGIFTER	15 036	14 152

Finansinspektionen
i korthet

► Bilaga

▼ Diarium 2003

Bilaga

Diariets huvudpunkter och antal ärenden:	2003	2002
Interna ärenden	60	45
Tillsynsobjektens förvaltning	386	375
Tillsynsverksamhet	305	370
Riskhantering	68	51
Bokföring, bokslut och revision	15	11
Kundskydd och tryggnad av konkurrens	178	233
Inspektioner	41	65
Övriga ärenden som gäller tillsynsobjekt	40	39
Övriga externa ärenden	119	117
Totalt	1 212	1 306
Största enskilda ärendekategorier:	2003	2002
Börsprospekt	133	151
Begäran om utredning i fråga om kundskydd	100	166
Regelfrågor	90	99
Underrättelser	84	139
Internationellt samarbete	58	59
Inhemskt samarbete	52	51
Inspektioner enligt plan	41	63
Avtalsvillkor	39	44
Emissionsprospekt	30	42

2003 diarefördes 1 212 ärenden fördelade på avdelningarna enligt följande: marknadstillsyn 759, solvenstillsyn 335, tillsynsstöd 78 och staben 40.

Viktigaste tillsynsåtgärder 2003

	Antal
Verksamhetstillstånd*	
Nya verksamhetstillstånd	
Utvidgat verksamhetstillstånd för ett värdepappersföretag	1
Ändring av verksamhetstillstånd för värdepappersföretag	2
Återkallande av verksamhetstillstånd**	2
Övriga tillstånd	
Fondstadgar	76
Fondernas förvaringsavtal	35
Remissärenden mellan myndigheter (bl.a. specialfonders stadgar)	94
Omfattningen av koncernbokslut och konsolideringsgrupp	3
Undantag från skyldigheten att göra avdrag från kapitalbasen	3
Tillstånd gällande informationskyldighet, offentliggörande, upprättande och utformning av emissions- eller börsprospekt samt offentliggörande av delårsrapporter	177
Insiderregisterärenden	3
Firmateckningsrätt	3
Rapportering till myndigheter	4
Bilaga Ansökningar och tillstånd gällande insiderregister	6
Övriga	10
Åtgärder vid utredning av marknadsmissbruk och försummelser	
Undersökta fall av missbruk och försummelser på värdepappersmarknaden	57
Begäran om polisutredning	7
Inofficiella anmärkningar	10
Sanktioner	
Offentlig varning eller anmärkning*	0
Förbud att inneha ledande befattning i kreditinstitut/värdepappersföretag*	0
Yppandeförbud*	0
Vite (förelagt av Finansinspektionen)	0
Vite (förelagt av marknadsdomstolen)	1
Begäran från kunder om utredning av tillsynsobjektens handlande	
Begäran om utredning	109

* Fr.o.m. 1.7.2003.

** Ett kreditinstitut och en pantlåneinrättning.

Tillsynsobjekt 1999–2003

31.12	LP	OPR	POP	SPY	SP	LL	VR	PLL	UE	ULS	AOJ	SIPA	MP	RY	Övriga	Totalt
1999	9	246	43	1	39	17	4	13	5	18	11	45	2	25	13	491
2000	9	244	43	1	39	17	4	13	6	18	12	48	1	26	13	494
2001	9	244	42	1	39	16	4	13	7	19	12	50	1	24	13	494
2002	11	243	42	1	39	16	4	13	4	20	11	46	1	23	13	487
2003	11	242	42	3	37	14	4	11	4	18	17	46	1	27	14	491

LP	Affärsbanker
OPR	Sammanslutning av andelsbanker
POP	Lokalandelsbanker
SPY	Sparbanksaktiebolag
SP	Sparbanker
LL	Övriga kreditinstitut
VR	Säkerhetsfonder
PLL	Pantlåneinrättningar
UE	Utländska kreditinstituts representationskontor i Finland
ULS	Utländska kreditinstituts filialer i Finland
AOJ	Parter inom värdeandelssystemet
SIPA	Värdepappersföretag
MP	Marknadsplatser
RY	Fondbolag
Övriga	Insättningsgarantifonden (1), Ersättningsfonden för investerare (1), holdingsammanslutningar för värdepappersföretag (8), holdingsammanslutningar för kreditinstitut (3), centralinstitutet för sammanslutningen av andelsbanker (1)

Utländsk representation	1999	2000	2001	2002	2003
Dotterbanker	4	4	7	10	7
Representationskontor	16	16	11	7	4
Filialer	8	9	11	11	11

Bilaga

PUBLIKATIONER RIKTADE TILL FÖRETAG UNDER TILLSYN 2003

Publikationerna kan läsas på Finansinspektionens webbplats www.rahoitustarkastus.fi.

Standarder

RA4.1

Rapporteringen av stora exponeringar och riskkoncentrationer

1.5

Tillsyn av finans- och försäkringskonglomerat

4.1

Uppläggning av intern kontroll och riskhantering

Föreskrifter och anvisningar

106.6

Föreskrift om rapportering av kapitalbas och gruppbaserad kapitalbas

Bilaga

203.23

Föreskrift om rapportering av kapitalbas och gruppbaserad kapitalbas

306.6

Föreskrift om rapportering av kapitalbas i sammanslutningen av andelsbanker

105.15

Hantering av hypoteksbankernas balansrisker

Tolkningar

- Finansinspektionens tolkning av behandlingen av kreditderivat vid beräkningen av kapitaltäckning och stora exponeringar
- Finansinspektionens tolkning om avtal till icke marknadsmässiga villkor

Tillsynsmeddelanden

- Ny åtgärdstariff fr.o.m. 1.1.2004 och nya debiteringsgrunder för tillsynsavgifter
- Remiss om kapitaltäckningsreformen på EU-kommissionens webbplats
- Uppdatering av föreskrifterna 106.6/203.23/306.6 om rapportering av kapitalbas
- IAS-standarderna har publicerats i Europeiska unionens officiella tidning
- Baselkommittén för banktillsyn ändrar de nya kapitaltäckningsreglerna
- Ändringar i lagstiftningen om värdepappersföretag
- Nya åtgärdsavgifter fr.o.m. 1.10.2003
- Standard över rapporteringen av stora exponeringar och riskkoncentrationer
- Finansinspektionens standard om tillsynen av finans- och försäkringskonglomerat
- Kommissionen beslutade om tillämpning av internationella redovisningsstandarder
- Europeiska kommissionens utkast till direktiv om kapitalkrav på remiss
- FATF:s 40 rekommendationer om åtgärder mot penningtvätt har reviderats
- Standard över uppläggnings av den interna kontrollen och riskhanteringen
- Finansinspektionen uppmanar bankerna att noga följa riskerna i bostadslångivningen
- Baselkommitténs undersökning om effekterna av de nya kapitaltäckningsreglerna
- Baselkommitténs förslag till nya kapitaltäckningsregler
- Rapportering och limitering av valutapositioner

Bilaga

PB 159
00101 HELSINGFORS
Telefon 09-183 51
Fax 09-183 5328
www.rahoitustarkastus.fi
rahoitustarkastus@rahoitustarkastus.fi